M

maced (bulh.) *drak*

Zemepisný názov : Macedónia, Macedónsko – slovanský štát na Balkánskom polostrove
mačka podzemná *» kladovik*
zemľannaja koška
Mad, Bóg Mąd,

Tomerl, Mikuła

je pánom zaslepenosti a tmárstva. Privádza ľudí k zatmeniam mysle a prebúdza u nich také túžby, že sú pripravení obetovať všetko, čo majú, aby získali danú vec.

V poľskej mytológii Mąd chodí s vrecom a rozdáva dary na všetky strany na sviatok 6. decembra. Na jeho dary je však potrebné dávať pozor, aby neviedli človeka k márnotratnosti.

V korutánskej a bavorskej mytológii sa nazýva **Tomerl** a chodí s knihou smrti, s ktorou navštívi každé obydlie a zapíše do nej niekoho z domu, ktorý do roka ochorie alebo zomrie. Darčekmi a rôznym sviatočným pečivom sa dalo vykúpiť, aby bolo meno vymazané z knihy. Jeho symbolickými predmetmi sú palica a mech (vrece). Obrady sa robili 7. marca.

Negatívny princíp *Deda Mráza* či *Mikuláša.* Je synom Mokoše a Ladoňa alebo Perepluta a Pripelagy. Je ochrancom vlkov.

Údajne má syna, ktorý sa volá **Mądoch** (Mąż, Meż, Manduch)

Cirkvou bol prekrytý sviatkom sv. Tomáša.

Mádra, Mądra
Mędra, Módra

ženský princíp ducha *Beťah*

slovinsky Božalošč= boží nárek, posol smrti *» posol boží*

príbuznosť slov: mantra, matra, matróza

keltsky je to matka, poľsky vedma

stelesnená *mora* ako posol smrti, ktorá zasadne na človeka (*sedielka*).

Vraví sa :„Chorý som bol, Beťah s Mádrou po mne chodil,“ rozumie sa tým vnútorné choroby tela. Hovorí sa ešte: Beťah ťa metal! Mádra ťa morila, trápila!

madrdáň *» mrváň*

mádza

žaba, ktorá sa vie skryť v človeku

mág

bulh. magosnik, magesnik, rus. maga, perz. mobed; ženský rod : magesnica

(perz.) - staroperzský kňaz zaoberajúci sa mágiou, *čarodejník*, kúzelník, strigôň

(franc. tricha = švindliar)

mágia

(gréc.) - *čarodejníctvo, strigônstvo*

rus. ukrajin. chítka, rus. volchvovanie, koldovstvo

tajomná, neobyčajná, čarovná moc, viera v nadprirodzené vzťahy medzi materiálnymi predmetmi, poznávanie zvláštnych zákonov prírody, ktoré plodia skryté (okultné) sily, disciplína o všeobecnom magnetizme, študujúca a využívajúca astrálne sily na psychickej a fyzickej úrovni spoločne s prírodnými silami, prípadne zaoberajúca sa neznámou formou existencie hmoty a pôsobením obraznosti na svet. Cieľ mágie je ovplyvňovať ľudí a prírodné javy.

Podľa Van Gennepa: rituál vykonávaný tými, ktorí sa vymykajú oficiálnemu náboženstvu danej doby a daného miesta

Podľa J. Macwella: sila vôle, pomocou rituálu má za účel podrobiť si nadprirodzené bytosti alebo ovládnuť prírodné sily, bežne človeku nedostupné

Podľa Gudetta: umenie vyvolať neobyčajné úkazy alebo dosiahnuť určité disproporcie s použitými prostriedkami

similárna mágia: homeopatická, založená na princípe "podobné podmieňuje podobné". Žiaduci výsledok sa dosahuje prostredníctvom objektu rovnakej podoby a typických vlastností, znázornených predmetov, gestom, mimikou, pohybom, imitáciou želaného cieľa, hovoreným alebo sprievodným slovom

kontaginózna mágia: praktikovaná pomocou dotyku. Určité vlastnosti je možno preniesť z jedného objektu na druhý dotykom.

parciálna mágia: veci zostávajú v imaginárnom spojení aj po rozdelení a čo sa deje s jednou časťou, má vplyv aj na druhú

aktívna mágia: vykonávajú ju čarodejníci

pasívna mágia: spočíva v dodržiavaní rôznych zákazov, aby sa predišlo neželaným dôsledkom.

Druhy mágie sú: kabala, chiromantia, nekromantia, astrológia, okultizmus, špiritizmus a i.

Magické úkony nemožno vykonávať hocikedy, ale len pri vhodných kozmických konšteláciách (*kozmogramoch*).

Magická operácia je jemný energetický výron vychádzajúci z krvi oteplenej srdcom, ktorý okom stále vysiela súladné papršleky, obsahujúce rovnaké výdychy. Tieto lúče, naplnené mocnou vôľou a pevnou myšlienkou, vstupujú do očí obete, vstupujú do jej vnútra, zmocňujú sa jej a podrobujú si ju.

čierna mágia: vykonávanie úkonov za účelom poškodenia, ako sú zaklínanie, vyvolávanie diablov

biela mágia : výkonávanie úkonov za účelom pomoci, ako sú liečenie, zabávanie

» čary

magický je 1. kúzelný, čarodejný, 2. neodolateľne príťažlivý

magický kruh = spoločenská hra, kruh vytvorený ľuďmi (*mandala*)

magické oko = zariadenie na ladenie prijímača

magický štvorec = sústava čísel v obrazci so zaujímavými vlastnosťami

magická tabuľka, magický piesok = hračka na kreslenie, magická guľa = hračka v tvare gule

Meno: Magda

magické bytosti

materializované duchovné bytosti (trpaslíci, obri atď.), ktoré podľa chorvátskej mytológie vznikli z úlomkov škrupiny pravajca, ktoré padli na zem pri stvorení sveta.

magik

(gréc.) - kúzelník, čarodejník, umelec, predvádzajúci čarodejnícke výkony aj liečiteľ

vedomec

Magna Mater *» Matka*

Magura

Magoura, Magóra, Mugur, Perundica

1. Dcéra Perúna (Svarožiča) s Morenou (Perunicou), stelesnený mrak s ľadovcom, spoločníčka božstva Jindru » *Ondrik.* Okrídlená deva s modrými očami, ochrankyňa bojovníkov, vták víťazstva. Nazýva sa aj Vták matka *Sláva*. Na bojovom poli povzbudzovala bojujúcich hlasným bojovým pokrikom (rykom): mog urá, posielajúc im radosť a nádej. Zraneného vojaka dojímavo zatieni svojimi krídlami, na ochladenie úst dá napiť vody zo zlatej čaše a dá posledný bozk. Padlých preberala živou vodou a odniesla do *Irije,* kde si mohli vybrať nové telo. Tam sa nazýva *Gagana* či *Gamajun.* Býva stotožňovaná aj s vtákom *alkonostom.*

V chorvátskej mytológii sa nazýva *víla bojovnica.* Jej symbol sa nazýva **valkýria** (od slova válka = vojna).

Je to obdoba so severskou *Valkýrou* a gréckou *Harpyou.* Je blízka védskej Matarišva – vták –blesk, božský blesk, stelesnený blesk, matka blesku, a teda býva prirovnávaná k *vtákovi ohnivákovi.* Jej sviatkom je 1. október.

2. V slovenských legendách vládkyňa hôr, údolí a lúk. Je samotnou matkou hôr: Ma Gura = matka hora. Jej mužom sa stal *Svätohor*. Je kráľovnou lesných víl a lesných duchov.
Tak ako jej muž, ktorý má v hore či na lúke na starosti všetku zver, tak Magura vládne všetkým stromom, rastlinstvu, ich duchom či démonom.
Jej symbolom je sova.
Je obdobou severskej bohyne *Rauni (Raunir) » Rjabina.*
Zrejme je totožná s božstvom *Chora* (Hora).

Zemepisný názov: hora Magura (= Matka hora) na Slovensku sa nachádza 20 vrchov s týmto pomenovaním, a dve obce, jaskyňa Mažarna

Magyla

v pruskolitovskej mytológii bohyňa hnevu, katastrof a smrti. Ženský princíp božstva *Pokola.* Býva stotožňovaná so *smrťholkou*.

Zemepisný názov: Magylai – obec v Litve

machovik *» lesovik*

litov. Kerpyčius, Kierpiczus ; kerpé = mach, poľ. Siliniez, rus. machovoj, mochovik, machaňka

lesovik, ktorý má na starosti mach, ale trestá aj tých, ktorí zbierajú lesné plody v nevhodný čas, či šliapu na huby. Môže sa objaviť pred ľuďmi v podobe malého staromódneho chlpatého človiečika so zelenými strapatými vlasmi, ale aj ako diviak, a ak sa chce skryť, ľahko sa zmení na malý hnedasto-zelený hrbolček. Náhle sa objaví a náhle zmizne. Zvykne hlasno tlieskať rukami, pískať a kňučať, smiať sa a plakať.

Druhom machovika je *Och.*

Keďže mach sa používal na utesnenie špár a izoláciu pri stavbe domu, mal aj ochrannú funkciu domu.

máj

(lat.= vyvýšený)
1. vysoký okresaný, zvyčajne ihličnatý strom s vrcholom ozdobeným vencom so stužkami, ktorý mládenci stavajú po dedinách pred domy, kde bývajú ich milé. Symboly sú prebraté z rímskeho náboženstva: postavený máj znamená mužský pohlavný úd (plodivú mužskú silu) a venček okolo neho ženskú ladnú podstatu (*Rožanicu*).
Na máj sa vyberali tenké vysoké stromy, z ktorých sa olúpe kôra, iba zelený vrcholec sa nechá. Postavia ich v noci pred domom dievčaťa a nechajú stáť niekoľko dní. Na máj sa používajú, smreky, jedle, brezy, višne. Máje sa stavajú najmä na 1. mája, Turice, Letnice, Rusálie, čo býva spojené s tancami a hrami.

2. ozdobený stromček, ktorý sa pripevňuje na strechu domu pri jej dokončení, *glajcha*. Znamená rodinný *strom života, rodostrom.*

3. vŕbová vetvička ozdobená farebnými výduvkami vajec, ktorá sa nosí po dedine na Kvetnú nedeľu, *leto.*

4. piaty mesiac v roku, kveteň

5. Majus je obrazné pomenovanie božstva *Jupitera*

mājas gars (lotyš. = duch domu) - *domovik*

majas kungs (lotyš. = pán domu) - *domovik*

majka » *diva*

marjana, maňa, mavka, mawka, mauka, malka, mav, nava, *navka* , odvodené od starosl. nav = mŕtvy

rus. ňavka, srbs. *šumska majka*, poľ. redunica, miawka, foneticky : mułki, myłki – odvodené od mňaukania,

koszka (kóška = mačka), s preklepom: mevka

ale aj *laskotucha*

balk. majka = matka, omajka, ukrajin. = *rusalka*

májová *víla*, zlá rusalka, videnie, prelud, mladé krásne dievča, ženský duch dievčaťa, ktoré tragicky zomrelo, najmä ako neskrotné dieťa. Na chrbte majú priehľadnú kožu, takže im vidno rebrá. Mavky tlieskaním alebo mňaukaním upozorňujú na seba a svojimi vnadami okúzlia mužov, ale živých ich nepustia, vlákajú ich do vodného víru alebo do lesa a ušteklia ich na smrť » *laskotuchy* t.j. smrtonosný duch. Sú oblečené v priesvitných šatách, alebo nahé, majú dlhé vlasy a na hlave venček z kvetov. Nemajú žiadny odraz vo vode a nevrhajú tieň.
Nevedia spievať, ale mňaukajú, ňaukajú, maukajú – aj od toho možno odvodiť ich pomenovanie. Zjavujú sa najmä pri splne mesiaca. Na ochranu pred nimi slúžila špeciálna výšivka na šatách. Je možné sa zachrániť, ak je človek vtipný.

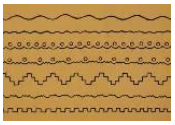

» *rusalka*.

Navky sú duše nešťastne utopených, mavky sú duše utopených z hnevu.

Na Ukrajine robí stráž nad poľnou úrodou, preto býva porovnávaná s rímskou bohyňou obilia *Ceres.*

Grécka bohyňa Maia bola milenkou Jupitera a matkou boha Hermesa. V hindskej mytológii je Maja ženský princíp boha.

prevzaté z indoeurópskeho (sanskr.) *májá* = predstava, ilúzia
hebr. *mayim* = voda, v baskickej mytológii je Maju démon búrky a hromu.
V slovinskej mytológii sa pomenovaním movje, mávje, mav, mórje, návje označujú duše mŕtvo narodených detí alebo umrelých krátko po pôrode, sú nazývané aj **ditki** (t.j. dietky) *» potratenec, lietavica.*
Mužskú formu nazývajú *mavpun.*

májové slávnosti, májenie

(lat. majáles, poľ. majówki, rus. proletie),

V noci z 31. apríla na 1.mája a pred Turicami sa stavajú *máje*, ihličnaté, pomenej listnaté stromy pred dom, kde majú dievča na vydaj. Bolo zvykom aj vysypať chodníčky od chlapca k dievčaťu s ktorým chodí a to pilinami, vápnom, či pieskom. V lotyšskej mytológii sa nazýva dňom Matky listov (Lapu māte).

Stavanie májov je prejavom úcty k ženám (*Deve*), ako symbol rozvíjajúceho sa života. Neobľúbeným ženám sa staval tzv. suchár.

Máje môžu stavať len dospelí mládenci a vyjadrujú tým uchádzanie alebo potvrdenie vzťahu k dievčaťu. Kolektívne sa stavajú všetkým dievčatám. Nedospelým dievčatám sa dávajú do okna malé máje alebo kytice. Mládenci v krojoch spoločne roznášajú máje po domoch a zbierajú spoločný obradný nápoj *smiechovicu*, pozostávajúcu z darovaných prípitkov. Obradné piesne sa nazývajú **majivky** (mahivky).

Ženy zbierajú raňajšiu rosu a umývajú sa v nej, aby boli pekné. Pripravuje sa tzv. májový nápoj: víno, pivo alebo medovina ochutená lipkavcom marinkovým (*Galium odoratum*). Požíval sa najmä ako liečivý prostriedok na ochranu pred chorobou šestonedieľok.

Máje sa stavajú aj na stavby tesne pred ukončením *»glajcha* (rodostrom rodiny). Stavia sa aj jeden veľký máj pre celú obec na ústrednom mieste (rodostrom obce). Na majáles sa koná prvé vytancovanie dospievajúcich dievčat, pri ktorom sa uskutočňuje bozkávanie pod rozkvitnutým stromom (čerešňou). Majáles je usporadúvaný ako oslava *Živy* - **Živin deň**

Pomenovanie máj je odvodené z mena gréckej bohyne Maia, matky boha Hermesa a je najstaršou *plejádnicou.*

Od 14. stor. sa pokúša cirkev prekryť tieto slávnosti sviatkom Panny Márie či Jozefa – robotníka. Pravoslávna cirkev sa ich snažila prekryť sviatkom proroka Jeremiáša (Jeremiadeň).

V súčasnej dobe sa pretvorili na študentské májové slávnosti s hudbou spevom a tancom (*juvenílie*).

Zemepisný názov: Majcichov – obec na Slovensku

Mákal, Makal

lokálny lesný bôžik, ochranca lesných plodov v Českom stredohorí. Na skale v obci Peruc má vytesanú tvár.

Zemepisný názov: les Makala či Na Makalech pri obci Peruc, obec Makalovy v Čechách

Makarónci, Makaróni

Slovania, ktorí už nevedia dobre svoju reč. Dňom Makaróncov je 19. január.

Makedonica *» Garafena*

Makoš

Macoš, Maketa, Mogoš

ochrankyňa menších domácich zvierat, oviec, kôz, psov. Jej symbolom je pavúk v sieti.

Pod pomenovaniami Malakia, Makosla býva zamieňaná s *Mokoš.*

Symbol pomenovaný „makoš“, je symbolom sudičky *Sreča.*

Zemepisný názov: Macoszyn – obec v Poľsku, Mogoš – obec v Rumunsku

makva gorska (bulh.) *mora*

Malachitnica *» Runa*

Malanka *» klibna, chodenie s hviezdou*

Olena, Aljona

V ukrajinských legendách ju na základe fonetickej podobnosti stotožňujú s Milankou (Melankou) - *Lelou.*

Pomenovanie zrejme odvodené od biblickej Melecheth (Malachbela) – kráľovná nebies.

V Bielorusku sa nazýva Jamala alebo Kamela (= ťava).

Malanka je obradná maska kozy v maškarnom sprievode. Vodenie kozy okolo obydlia má zahnať zlé čarodejstvá a zabezpečiť dobrú úrodu ľanu, preto sa nazýva aj Olena –ľanosejka či Ľňanica. Oslavuje sa 21. až 24. mája/3. júna, kedy sa seje ľan v podhorských oblastiach a nazýva sa aj **Elenin (Aljonin) deň.**

Porekadlo: Kam koza nohou, tam ľan kopou.

Na Ukrajine **s**plynula s koledovaním marcového Nového roku *» klibna*. V súčasnosti sa koná Malanka - festival **(malankuvanie)** dňa 13. januára ako prehliadka všetkých obradov medzi Novým rokom a Veľkou nocou.

V niektorých oblastiach sa ženy pri výseve ľanu vyzliekli do naha, aby sa tým zvýšil výnos ľanu, pretože keď sa ľan pozerá na ich nahotu nahota, zľutuje sa a narastie vysoký.

Z kozmologického hľadiska je koza (Capella al.Amalthea) najjasnejšou hviezdou v súhvezdí Povozníka a ostatné hviezdy súhvezdia sa volajú Kozliatka.

malavar

molávr, molávar, malafar, baláver, balaur, valefar, valefor, meglenščak, močerad

bájne zviera podobné veľkej čiernej jašterici s kohútim hrebeňom na hlave a diamantom pod hrebeňom. Malavar bol tak jedovatý, že jeho samotný dych mohol zabiť človeka. Je podobný *bazilišk*ovi . Krásne spieva, zjavuje sa len raz za rok, v najteplejší deň v roku. Ak je človek rýchlejší, môže ho zabiť a získať diamant.
Mytologizovaný salamader alpský - tattermandl (*Salmandra atra).*

V židovskej mytológii je malafar démon pekla reprezentovaný ako lev s ľudskou hlavou *» lantikus*.

maľfar, moľfar (ukraj.) *oblačar*

malík, malič *» trpaslík, škriatok*

zo slova malý, malíček

poľ. maloludík, małoludek, rus. maljak, maleňkij, mizinčik

slovin. malik = soška

Zemepisný názov: Malič – mestá v Česku, Srbsku, Slovinsku, Bosne

Malimon

rus. kit-ryba, čudo – judo *»čudo morské*

v bieloruských legendách veľká ryba, žijúca v podzemnom oceáne, ktorá drží na sebe celú oblasť Polesie. Keď sa vynára, dôjde k záplavám, keď sa ponára je suchý rok.

Zemepisný názov: Malimony – obec v Bielorusku

Mamalič

meno vodníka v Baški v Julijski krajini (v súčasnosti v Taliansku)

mamona, mamón

mammon, mamont, omana, omańc

rus. mamont = mamut

mámivosť, omámenie, závislosť, väčšinou spojená s túžbou po majetku, bohatstve, finančnom zisku, považuje sa za zlého ducha, pokušiteľa, podporujúceho chamtivosť(chtíč). rus. *opletaj,* put, pereviť. Niekde sa spája s túžbou po jedle a prejedaní sa.

Mammon (aram.) - v starovekej Sýrii boh bohatstva a zisku

mamona (hebrej.-gréc.) - pachtenie za bohatstvom, majetkom, peniazmi

tiež to znamená aj *polovičák*

mamuna

poľ.mamona, mamicza, mamaka

prsnatá lesná víla *» bohynka*

mamurálie

oslavy zasvätené bohu Marsovi, ktoré kedysi pripadali na polovicu marca (14. marca)

mana, mánia, manilo

rus. maňja, manicha, pomanicha, manilko, maniak, merjak, mirjak

duch, kvôli ktorému sa človek zamanie (vášnivo zaujme) do niečoho, je ním podvedený a dostáva sa do nepríjemného postavenia, napr. robí aj cez sviatky. Lákavý a klamný duch. Neviditeľne sa pohybuje po byte. Priateľ *Moreny.* Je druhom *lietavice* alebo *ohniváča.*

Vedecky: depresívna psychóza prejavujúca sa vzrušením a vášnivým správaním sa ; maniak je človek trpiaci utkvelou predstavou, ľudovo sa nazýva posadnutý.
V ruskej mytológii škaredá stará žena s palicou, ktorá blúdi svetom a hľadá svoj sen, ktorý zahnala.
Aby nám maniaci neublížili, nesmieme sa pozerať na padajúce hviezdy 20. februára, 30. júna a 15. júla.
mana je sila sídliaca vo veciach, zvieratách aj ľuďoch
Zemepisný názov : Maňja – názvy viacerých riek v Rusku

manija, manila (ukraj.) *húkalka*

manicha, manilka, v mužskej forme mann

biela rusalka, ktorá láka ľudí medzi lekná, niekedy obýva aj staré opustené koliby v lese. Mužská forma sa nazýva *Blud.*

maňás

pejoratívne pomenovanie *modly,* s významom panák, pandrlák, pajác

Mandalina - meno *víly* v srbskej mytológii

manizmus

(lat.) - viera, že duše ľudí existujú aj po smrti na základe vlastností: tieň, spánok, mdloba, úmrtie, sny, obraz v zrkadle. Z toho je odvodené uctievanie mŕtvych predkov.

Mara

mára, chmára
bielor. márňa, márnja
vidina, ilúzia, prelud, predstava, fantóm, ale aj *mora.* Tiene sa obrazne volajú bábätká Mary.
poľs. marzenie = sen, snenie

franksky = kobyla
V baltskej mytológii ženský princíp božstva, *mate.* V baskickej mytológii je Mari bohyňou zeme.
Všeobecný symbol Mary, ako symbolu ženskosti, je trojuholník prípadne trojuholník s čiarou v spodnom uhle, používaný ako symbol ženského prirodzenia alebo ženská postava.

Zemepisný názov: Liptovská Mara – vodná nádrž na Slovensku.

Mára

(doslova smrť), nazývaný aj Pán smrti, je budhistický démon.
sanskrt. maara = vražda
mariť sa = zdať sa, javiť sa; ale mariť = zabraňovať, robiť prekážky
Symbol *Podagy* sa tiež nazýva **mara.**

Mara Biela

iné pomenovanie pre *bielu pani*
po česky Maří bíla, fonetické zápisy: Mařibyla, Maribyla, Mařebyla, Marzebilla, Marcebyla, Marcebila

Mara dobytková

Marsava, Lopu māte, Lopemata, Māre, Mārīte, Mārša, Māršava
v lotyšskej mytológii ochrankyňa domácich hospodárskych zvierat, najmä dobytku.
Jej mužský princíp je *Moschel.*

Mara Jahodová (bobuľová)

poľ. Maria Jagodna, baba jagodowa
ochrankyňa matiek a tehotných žien, sviatok plodnosti. V tento deň tradícia zakazovala zber čučoriedok, lesných jahôd, čerešní, malín, egrešov, ríbezlí a iného lesného bobuľového ovocia.
V Poľsku sa oslavuje 2. júla, v južných regiónoch 31.mája, ktorý sa prekrýva s Jahodovým Spasom » *Spas.*
Cirkvou bol prekrytý sviatkom Navštívenie panny Márie.

Mara Liesková
Mara Liešťanka, Mara Lišanka

Lazdona, Lasdona

litov. lazdynas, lazdyno = lieska (*Corylus)*, lotyš. Lazdu mate, bulh. Mara Lišanka

ochrankyňa lieskových kríkov a lieskových orechov, potraviny pre pocestných, vtelenie plodnosti. Číha na mladých mužov, zvádza ich a šteklí. Nájdenie trojitého orieška sa považuje za šťastie. V bulharských legendách symbol bohatstva a plodnosti, oriešky sa darovali novomanželom.

Na *Deň dušičiek* sa vyzdobujú obydlia a chrámy lieskovými halúzkami.

Starogrécky boh *Hermés* má z liesky vyrobenú svoju palicu caduceus (kaduceus). Rovnako tak nosí lieskovú palicu *Ódin*, nosili ju druidovia aj keltskí sudcovia. Liesková palica predstavuje múdrosť a moc a prútik z liesky sa dá úspešne používať nielen na hľadanie vody *» virguľa*, ale aj na predpovedanie všetkého druhu. Práve z liesky sa dá vyrobiť *kúzelný prútik.* Lieskový prút patrí medzi *rastliny ochranné.* Lieskové prúty sa pichali do polí, aby bola dobrá úroda.

Oslavuje sa v stredu po Veľkej noci tzv. Bielu (Prázdnu) stredu alebo nedeľu. Obradný tanec je Lazdin (Ladin) kolovod. Zovšeobecnením je to duch každej stredy, a v tento deň bol zákaz pradenia, aby sa neprášilo, čo prispievalo k ozdraveniu obydlia. Niekde ju aj nazývajú **Sereda** (t.j. streda).

Zemepisný názov: Lazdona – oblasť a jazero v Lotyšsku

Mara Ohnivá *» Korgoruša*
poľ. Ognyena Maria, Ognjena, Mariya Onennaya, rus. Marija Ognjenica, Maria Lazorevaja, Ognevikha, lotyš. Uguns māte

bulh. Goreščnice, Opalena Mara, Opurlia Mara = prihorená, Marija Glavjenica = snúbenica

novopoľ. Watra, Srszżena, slovin. žark žena, žar žena

matka pozemského ohňa

22. júla (17. júla), Býva stotožňovaná s Perunicou Ďunďou prípadne ako sestra Perúna (Ilju). Tri dni 15. júla až 17. júla bolo zakázané piecť chleba, aby nevznikol požiar v dome a práca na poli, aby nevznikol požiar v obilí. Tiež bolo zakázané šiť, priasť a pliesť laná. Kto to nedodržal, Mária Ohnivá ho potrestala požiarom. Pracovné voľno bolo vynútené počasím, keďže to bývajú tri najteplejšie dni v roku.

Bulharské pomenovania: 15.júla – Čurliga, Čuruka, Čuruta, Čurica = pokazená, Blasaci = blesková, Germanovci = hromová

16.júla – Pyrliga = pálivá, Ľuta = horúca

17. júla – Marina Ognena, Opalena Mara

Týždeň, v ktorom sú tieto dni, sa nazýva Zapaľovací týždeň (bulh. Gorešnici). V prvý deň sviatkov sa uhasí aj večný oheň a ako nový oheň sa zapaľuje v tretí deň trením dreva o drevo pomocou ohňového vretena. Uvádza sa aj, že pôvodne boli sviatky 29. až 30 júla.

Jej symbolický predmet je ohňové vreteno (kolovertyš). Jej symbol sa nazýva **ognevica.**

Prekryté cirkevným sviatkom Máriou Magdalénou a sviatkom sv. Eleny.

Mara Petrikovska (bielor.) *čur*

hraničné brvno ; peň, s labkami

Príslovie: “drží sa tam ako Mara Petrikovská“

Mara Poľná *» Živa*

Mara Siatna*» Lela*

poľ. Maria Siewna

8. septembra, najvhodnejší termín na výsadbu ozimín, prekryté kresťanským Narodením Márie

Podľa juliánskeho kalendára je to 21. septembra, kedy sa končí so zberom ovsa a nazýva sa **ovsenice** alebo *Dežeň,* či **Matka ovsená.**

Mara Šípová

Ruža pohanská, lotyš. Rožu māte,

7.októbra, najvhodnejší termín na presádzanie ruží. V rozprávkach sa nazýva šípová Ruženka. V ruských legendách sa považuje za svätohorku (*plejádnicu)* a volá sa Evelina (Ela). V novodobej literatúre je nazývaná aj Mária Kvetinová. V tento deň tiahnu žeriavy.

Korunka zo šípových ruží sa nazývala **ruženec.** Cirkev ju nahradila retiazkou s korálkami (pátričky).

Sviatok bol prekrytý Ružencovou Máriou, v pravoslávnej cirkvi sviatkom sv. Iriny Šípovnice (1. októbra)

» Rožanica

Mara Štepná (Mariána)

Blahoslavenie, Mária jarná, bielor. Matróna jarná, Matróna polurepnica, cíbiková, poľ. Darzamata, Maria Wiosenna

25. marca, najvhodnejší deň na štepenie a sadenie stromov. Sadila sa repa (vodnica) na semeno, ktorá poskytovala aj prvé zelené listy na prípravu jedla. Do zeme sa zakopával hrniec so žeravými uhlíkmi, liečivými rastlinami, reťazou, vajcom a cez toto miesto nechávali viesť dobytok pri prvom výhone. V tomto termíne víly, rusalky a plazy vychádzajú zo zimoviska (*Zameikova),* obrazne povedané*:* „otvára sa zem“. Ako pripomienka tejto skutočnosti je zvyk vypúšťať vtáky (holuby) na slobodu, ako symbol slobody.

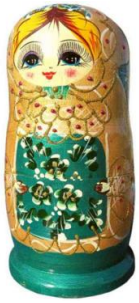

V tento deň Boh "žehná (blahosloví) všetkým rastlinám," a preto bolo považované za veľký hriech vykonávať akúkoľvek dôležitú prácu a narúšať zem t.j. práca so zemou je zakázaná, aby sa nenarušilo božie blahoslávenie Zeme. Obradný tanec je kolovod „Krivý tanec“ , ktorým sa napodobňuje kľukaté plazenie hada.
Pod vplyvom cirkvi sa v Poľsku nazýva aj Maria Ożywiająca(oživujúca) – oživuje prírodu, Maria

Zagrzewna (hrejivá) – zohrieva zem, Maria Roztworna (otváracia)- otvára (odomyká) zem, Maria Strumienna (matka prameňov) – rozmrazuje vodné pramene.

U pravoslávnych bol sviatok presunutý na 27. marca. V 6. storočí sviatok prekryla cirkev sviatkom Zvestovanie Márii.

Možno je obdobná s lotyšskou Darza māte.

Mara zápecná *» zápecnica*

Mara Zelná

(Mara kapustová je nesprávny český preklad, správne má byť Mara Zelinná), poľ. Marzanna Zielna, Zielona Matka, Maria Zaśnięcia (t.j. usnutá), Mária Dožinková.

15. augusta svätia sa liečivé a medonosné rastliny *» Medulienka,* v južných krajinách prebieha vinobranie. V tento deň ožívajú skamenení ľudia.

Je to hranica medzi letom a jeseňou. Odlietajú posledné lastovičky. Nakladajú sa uhorky do soli – tzv. **uhorková sezóna.**

Prekryté kresťanským Nanebovzatím Márie v r. 600.

Možno je obdobná s lotyšskou Ziedu māte

Mara Zimná, Zima *» Morena*

bielor. Matróna zimná, ľadovica poľ. Chołda, Chłoda, Mać Zimna, Zimoć, Mara Čierna.

marant

vidina oznamujúca príchod smrti plačlivým zavýjaním

marantický = schátralý

maras

údajný lesný bôžik, ktorý sa zmocňuje žien, správne je to bahno, kde sa ryby karasia

litovsky maras = *mor*

Marcebyla, Marcebila *» Mara Biela, biela pani*

mardus, mardos, martos *» namnoj*

Zemepisný názov: Madosai – obec v Litve

Marek

t.j. smrť (zima) je preč: mar-ex

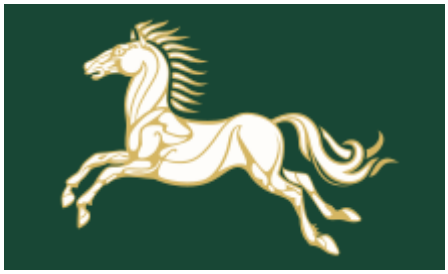

25. apríla, svätia sa polia a oziminy, aby sa ochránili pred krupobitím; sadia sa uhorky, strukoviny, sejú sa niektoré obilniny ako proso, pohánka, kukurica, ktoré neznášajú prízemný mráz. Čerstvou žihľavou sa vyháňali choroby z každého kúta obydlia, robia sa z nej pokrmy. V českej mytológii sa nazýva **Rohan.** Je to obrazný odchod zimy (Moreny) na bielom koni, ako posledná možnosť sneženia. V lotyšskej mytológii sa nazýva Deň krupobitia.

Je asi totožný s *Jarovítom.*

Astrologicky je to významný deň, kedy konfiguráciami planét Jupitera, Saturna a Mesiaca nastáva séria ich aspektov v tento deň v súhvezdí Býka za príťažlivej asistencie otvorenej hviezdokopy Plejády a oranžovej hviezdy Aldebaran. Mars svoj východ posúva k večeru a pritom zvyšuje jasnosť – dostáva sa do tzv. opozície. A to je znamenie na siatie plodín, ktoré neznášajú prízemné mrazy.

Marena, Marana, Mariena, rus. Marucha, Maruša, Markuša poľ. Marzana (Maržana) *» Morena*

Maruša *» Maša*

Marhari

Merehani, Marvani, Marhani, Marhomani, Markomani, Margenses, Margi, Moranovi, Moraviane, Moravljané, Moraváci

pomenovanie Moravanov (Slovákov) inými národmi. Pomenovanie znamená "muži kričiaci Mor ho (mar ha = smrť mu)". Marhana = Moravský Hanák

Slobodná sociálna vrstva(mojmírovské družiny), ktorá sa zúčastňovala snemovania ústredných kniežat a veľmožov.

Pomenovanie býva odvodzované od ruského slova muravi = mravce a na základe toho stotožnenie Moravanov s národom Myrmidon (Merion) z gréckej mytológie, keďže boli početní a bojovní ako mravci. Morvran (Morvan) je keltský boh vojny.

V novodobej tvorbe sa pojmom Merehim (Merezin) nazývajú démoni lietajúci medzi bleskami.

Zemepisné názvy: Moravany, Moravjany, Moravno, Morva, Moravce, Marát, Marhát, Maráň, Margecany

Osobné mená: Martin, Margita, Marcel, Maria, Marek, Maroš, Marta, Móric, Marvan

ale **marginálny** (lat.) - okrajový

Marholt, Marcholt

rozprávková bytosť, ktorá v noci vyťahuje telá utopených mužov a trestá ich za to, že nechali utopiť dušu.

Považovali ho za červeného čarodejníka.

Jeho žena sa volá *Povaliska.*

Mária

egypt. mary = milovaná, gréck. marine = more

Božská matka (matka Krista, matka Buddhu), panna Mária, svätá Mária.

Symbol ruky Márie s okom uprostred sa používa ako amulet proti *uhranutiu* (prídeniu z očí).

Jej kvetom je dúška materina (*Thymus serpyllum)* zvaná aj tráva bohorodičky. Slzičky panny Márie sú klinčeky (*Dianthus)*..

Mária Hromničná *» Hromnice, Vaisgamta*

Mária Popolcová *» popolec*

litov. Pelenų Gabija, Polengabia

Mária vlčia *» Zveruna*

bulh. Bogorodica vulčata

Marjana, Morjana

Mariana, Maranna, Marima, Marina, Marzanna, Marzyana

poľ. Syrenka *» siréna,* lotyš. Jūras māte, slovin povodkinja, povodnica, rus. Gerta, Volyňa , rusaločka, balts. Ved-ava, hucul. luzona, fin. Veen emo

Vodokráľovná, Vodana, Vandana, *faraónka*, morská diva, morská víla, morská matka, matka vody

Žena kráľa vôd *Morana*, morská vládkyňa lásky. Podľa ruských zdrojov bola aj spoločníčkou vládcu slnka *Ra,* keďže slnko sa na horizonte vnára do mora. Zobrazuje sa ako žena s rybím chvostom miesto nôh, prípadne s dvoma rybími chvostami miesto nôh. V niektorých oblastiach ju zobrazujú aj s krídlami.

Má dcéru *Juratu* (Radu) a údajne aj *Plejanu,* prípadne je s ňou totožná.

Jej rastlinou je morská tráva (*Zostera).* Jej symbolickým predmetom je udica.

Ochrankyňa tovaru (čes. zboží po nesprávnom preklopení do poľštiny ako zbože je to zbožie t.j. obilie); preto je zavádzajúco porovnávaná s bohyňou *Ceres*, ako ochrankyňa obilia. V Rusku je ochrankyňou všetkých živých stvorení a považuje sa za matku *Tura* (Tarapita).

Syrenka Warszawska je symbolom Varšavy, zastúpenej na mestskom erbe a tiež v mnohých sochách, ochrankyňou poľského národa. Je to aj symbol Kodane.

Bola prekrytá Máriou Bohorodičkou.

V kašubskej mytológii sa nazýva jej záporný princíp **Szôlińca** a považuje sa za zlého ducha spôsobujúceho zúrivé vetry a búrky.

morana = silný morský vietor

Jej protivníkom je *Dedo roztrhaná čiapka.*

Maribyla, Mařibyla *» Mara Biela*

marička, maryčka – symbol *domoše*

Markopole, Markopeľ (balts.) *Morošs*

Markopete

Marko Pete, Marko peklový, Markot, poľ. Podróžnik

lotyš. markopeté = skorocel (Plantago), rus. morkotno = smutno,

podzemné démonické stvorenie zjavujúce sa za súmraku. Sprostredkovateľ medzi ľudským svetom a podzemným svetom trpaslíkov. Podporuje úspech ľudských vecí.

V ukrajinskej mytológii večný bludár medzi ľudským a podzemným svetom. Kozák, ktorý zabil svoju sestru a matku a bol za to prekliaty, aby nemohol zomrieť. Obdoba s Večne putujúcim Židom z kresťanskej mytológie.

Príslovie: „Motá sa (tmolí sa, plance sa, chodí) ako Marko po pekle“, o človeku, ktorý sa bezradne túla.

poľ. podróžnik = cestovateľ

marlivki

v srbskej mytológii duchovia túžobných snov

Zemepisný názov: Marlivka – mesto na Ukrajine

Marmuriena, Marmara *» Morena*

Marmora, Marmarza

v doslovnom preklade znamená „more mŕtvych“

gr, marmara = mramor

Marna *» Víchorica*

Chmarna

maro mergos (litov. = morové dievča) *smrť*

Maroch *» Moroš*

Marovít

Marowit

démonická bytosť, mužský princíp *Mary* alebo *mory*. Vo vzťahu k hriešnikom je necitlivý, šokmi a bitím ich posiela do pekelného utrpenia.

Zobrazuje sa s rukami, na ktorých sú pazúry , telo má pokryté šupinami a perím

Marsava *» Mara dobytková*
Māre, Mārīte, Mārša, Māršava

Marťan

Marsianec

obyvateľ planéty Mars

Martenica, Marjetica *» Baba Marta*

(slovin. marjetica = sedmokráska)

Martisor, Mărţişor

v slovinskej mytológii dcéra *Perúna* a *Mokoši*, stotožňovaná s *Vesnou*. Jej analógiou v ukrajinskej mytológii je *Melanka (* t.j. *Lela).*

Martin

smrť (zima) je tu: mar-in

Marčin, starosl. Pokrová, rus. Pokróv, Snežič, Studit, srb. Pokrovica, poľ. Pokrowa, ukr. Zásidka

11.novembra (1. novembra), slovanský sviatok príchodu prvého snehu, deň stretnutia so zimou. Porekadlo: „Martin príde na bielom koni“. Keďže prvý sneh pokryl zem, nazýva sa sviatok **Snežič** (Snezič) alebo **Pokróv** (Pokrova). Na základe fonetickej podobnosti (pokrývka hlavy – závoj) sa zamieňa so sviatkom závoja p. Márie *»Mokoša*

Obradným jedlom je husacina. Deň *volchov* a bol prekrytý kresťanským sv. Martinom v r. 371.

Podľa pravoslávneho kalendára na 8. novembra pripadá deň sv. Dmitrija, v týchto oblastiach sa vraví príchodu prvého snehu, že „Dmitrij chodí na bielom koni“ alebo „ Dmitrij trasie svojou bielou bradou“. Podľa katolíckeho kalendára je Dimitrov deň je 26. októbra a prináležia mu iné obrady *» Mitra.*

Podľa pravoslávneho kalendára je 23. novembra ako Orestov deň, 24. novembra Feodorov deň, resp 25. novembra *» Katarína.* Po slovansky *Morenin deň.*

Maruda

žicharka, žichoňa, *marucha*

ženský démon, ktorý v kolíske obťažuje a vydesí deti, čím spôsobuje krik a plač detí, ženský princíp *Žichara*

poľ. maruda = kňučiaca nespokojná žena, arabs. = nehanebník

marucha, maruška

rus. žargón = ženská

nepokojný domáci ženský škriatok zaoberajúci sa aj priadzou, pletením, či schovávaním vecí.

» Torka, mora, Maruda

Marza, Marzsa

Maža, Maŕa, Maša

údajná vládkyňa ženskej pracovitosti a usilovnosti v Poľsku. Jej symbolom by malo byť vreteno.

Ale *Mārša* je *Mara dobytková.*

Marzana

(poľs.) – *Morena,* uvádzaná ako meno *diablice* (pohanskej bohyne) v Poľsku, tiež Marzawa, Marlawa

ale Marzanna = *Mariana*

Marzaniok *» Morož*

Masa, Maša aj Maruša

veľká vodná nádrž

zrejme vzniklo od *Mara* – Maŕa – Maša, prípadne od ženy domovika zvanej *domaša*, skrátene maša.

indoeurópsky maša (mascha) znamená papuľa, gamba

fonetický zápis: Marukha

Zemepisné názvy: Dobšinská Maša, Pohorelská Maša, Smižianska Maša, Palcmanská Maša, Domaša – vodné nádrže na Slovensku

maska obradná (rituálna)

škraboška, maškara, nalíčnica, okrutník, kukla, rus. rjáženie, ličina

(franc.) - plastický útvar z rôznych materiálov (dreva, kože, tkaniny) na zakrytie tváre alebo celej hlavy, umele zhotovená podoba. V predkresťanských názoroch sa nosenie masky spájalo s vierou v účinnosť alebo ochrannú vlastnosť masky. Obradné a tanečné masky predstavujú duchov, božstvá, zomrelých. Nositelia masiek sa aj správali ako tí, ktorých maska predstavovala a okolie ich činy tolerovalo. Tanec v maske sa nazýva šomhartenie.

Masky sa používajú v *maškarádach* a na *karnevaloch.*

rus. líčnosť = osobnosť

maslenica

masnica, maslanica, masljana, maslenka ale aj blínnaja

ukrajin. *kolodija*

karneval na fašiangy, pomenovaný podľa obradnej okrúhlej osmaženej maslovej placky, palacinky (lievance, blíny) – maslenice. Rovnako sa menuje aj obradná slamená figurína obdobná *Morene.* Je to rozlúčka so zimou a privítanie jari. Figurína maslenica sa obradne spáli. Oslavuje sa 7 týždňov pred Veľkou nocou.

» fašiangy

Prvá upečená palacinka sa položila na hrob rodičom.

Podľa juliánskeho kalendára sa jar začína 8. marca (20. marca podľa gregoriánskeho *» komoedice*), pôvodná oslava sa nazývala maslenica, kedy muži museli poslúchať ženy (**Babí večer)** a prešlo to do súčasnosti ako oslava medzinárodného dňa žien. V tento deň sa otvára plodivá sila zeme na 9 mesiacov, čo je zhodný obraz s oplodnenou ženou. Východná cirkev prekryla sviatok sv. Evdokijou Pljuščichou, majiteľkou kľúča pramenitých vôd, keďže v tomto termíne začína daždivé (pľuštivé) počasie.
Týždeň, v ktorom je maslenica (fašiangy) sa nazýva **Masný (syrový) týždeň:**
nedeľa – Masopust (mäsiarske hody), pondelok – Stretnutie (Vstreča - rozdávali sa palacinky), utorok – Šantenie (Zaigryši – sánkovanie a zimné hry), streda – Labužníčka (Lakomka – hodovanie na palacinkách v rodinnom kruhu), štvrtok – Zápolenie (Razgul – dostihy a súboje so snehovými guľami), piatok – Svokriny(Teščiny – svokry hostili zaťov), sobota – Švagrinky (Zolovkiny – švagriné sa navzájom navštívili), nedeľa – Popolec (Jasenie al. Proščenie spálila sa figurína maslenica.) V balkánskych krajinách figurínu, ktorú spaľovali, nazývali „čierna vedma“.
V niektorých oblastiach postavia snehový dom a v sobotu sa oň bojuje. Jedna skupina ho bráni a vyhrávajúca skupina ho zničí. V nedeľu na ruiny snehového domu naznášajú nepotrebné horľavé veci a spália ich, na znak výhry nad zimou

V lotyšskej mytológii je ochrankyňou maslenice Sviesta māte – Maslová matka.

Zemepisný názov: Maslenica – obec v Chorvátsku

Masný utorok *» fašiangy*

masopust

bulh.mesni zagovezni, mesopust, ukrajin. puščennja

pôst od mäsa, zdržanie sa mäsitých jedál 40 dní pred *Veľkou nocou » fašiangy*. Vysvetľuje sa to aj ako pusť „do mäsa sa pusť“, t.j. prejedanie sa mäsom pred pôstom. U pravoslávnych je to 50 dní pred Veľkonočnou nedeľou. Štvrtok (utorok) pred masopustom je v niektorých krajinách deň prejedania sa mäsom, mäsiarske hody- **Masný (utorok) štvrtok**, v Poľsku zvaný Tłusty czwartek, zapusty.

V Bulharsku je zavedený aj syrový pôst (*sirnica*), kedy sa zdržiavajú pojedania výrobkov zo syra. Konzumovali sa šišky (čes.koblihy, poľ. pączki) či fánky (faworky, chrustiki) – pečivo smažené na oleji.

Väčšinou sa cez pôst jedli syrové výrobky prípadne iné mliečne výrobky vo forme baranov, ktoré nazývali mliečne mäso; z toho je veľkonočný baránok.

maškaráda, maškarný sprievod, *karneval*

bulh. kukerite, kukovden, kukerovden, ukrajin. rjadženi, perebrani, cigani, rus. rjažennyj

(tal.-franc.) karnevale = zbohom mäso

konal sa na koniec fašiangu a na Nový rok. Masky mali kultový pôvod, bola to prehliadka božstiev alebo tabuizovaných zvierat. Dodnes sa zachovala obchôdzka s *Dedom turoňom* (maskou tura alebo zubra), ktorá bola symbolom Jupitera. Ďalej sa používali masky kozy, medveďa, koňa, sliepok, kohúta, kobyle tzv. *kobylice* (symbol kožušníkov), smrtky. Za nimi nasledovali predstavitelia všetkých kást: cigáň, pán, sudca, mních, kominár, husiar, pastier a *slameník*.

V Poľsku sa obrad nazýva Siuda Baba (Jarmočná baba), konaný cigánmi alebo postavami nalíčenými na čierno, presunutý je na veľkonočný pondelok.

V súčasnej dobe sa usporadúva pri rôznych príležitostiach napr. pri ukončení štúdia, pri svadbách, narodeninách.

Maškarný sprievod sprevádzajú hudobníci.

Matajova posteľ, Prokrustova posteľ

(hebr. mattityahu = daný Jehvom)

posteľ v pekle na mučenie duší vrahov. Stojí na štyroch červených hadoch, ktoré hlavami nad posteľ vystrkujúcimi a na ležiaceho ovislými, budú ho do pŕs štípať. Prepletená je ohnivými hadmi, ktorým žihadlá von trčia a týmito ho budú pichať. Miesto dosiek sú na nej britvy, čo sa budú do tela zarezávať, až kým ho nerozseknú. Pri hlave stojí červík, čo mu bude mozgy piť. Po každom boku stoja čerti, ktorí ho budú sústavne pichať vidlami. Na nej voľačo ihrá ako oheň alebo voda, ale ani jedno to nie je. Keď sa oceľou nad ňou švihne, oceľ zmizne.

(katolícke vykreslenie múk tela, ktoré duša nemá)

Mate

māmuliņa

lotyš.= Matka, matička

Lotyšská predstava o svete je taká, že všetko, každá vec a činnosť, má svoj pôvod, svoju matku, ktorá súčasne je ochrankyňou toho, čo zrodila. V stredoeurópskom ponímaní je māte bohyňa. Pomenovanie matiek sa aj skracuje na jedno slovo napr. Bangu māte na Bangumat. Každá matka má svojho muža a deti.

Lotyšské slovo māte sa použilo na vytvorenie mien šesťdesiat (podľa iných sedemdesiatich) lotyšských božstiev - ochrankýň. Niektoré sú ochrankyňami určitých miest, iné stelesnené prírodné sily prírody, z ktorých každá predstavuje osobitný aspekt prírody. Māte sú všetky odlišné a jednoduchosť, s akou boli vytvorené, poukazuje na vzor, ktorý pretrval a začlenil sa do stredoeurópskeho panteónu božstiev.

Sústava matriarchárnych lotyšských božstiev:

Abras māte = Matka pečenia *» Korgoruša*

Āru māte = Matka chotárov, Dolinová matka *» Ďunda*

Bangu māte = Vejúca (vlniaca) matka *» Víchorica*
Bišu māte = Včelia matka *» Austeja*
Briežu māte = Jelenia matka *» Swiza*

Ceļa māte = Matka ciest *» Deva*

Ceru māte = Matka nádeje *» Brigida*

Dabas māte = Matka prírody *» Rožanica*

Dārza māte = Záhradná matka *» Mara Štepná*

Daugava māte = matka rieky Daugava, ktorá má ústie v Rige

Debbess māte = Nebeská matka *» Sláva*
Dēkla māte = Matka osudu *» sudička Dolja*
Dievs māte al. Dieva māte = Božia matka *» Vitellube*
Dzīpariņa māte = Matka vlny a priadze *» Vaisgamta*
Gaujas māte = Matka rieky Gauja vo Vidzeme - Lotyšsko
Gausu māte = Matka blahobytu *» Mokoš*
Govsu māte = Kravská matka *» Volosatka*
Jānu māte = Matka svatojánská, žena Jána *» Vajana*
Joda māte = Diablova matka, Čertova mater *» Zlica*
Jumja māte = Matka boha *Jumis » Ďunďa*
Jūras māte = Morská matka *» Marjana*
Kapu māte = Hrobová matka *» Karna*
Kara māte = Matka vojny *» Junda (Henana)*
Kārta māte = Matka kola osudu *» sudička Sreča*
Krūma māte = Kríková (Krovisková) matka *» Krūminė*
Laika māte = Matka počasia *» Podaga*
Laimas māte = Matka šťastia *» sudička Šťastena*
Lapu māte = Matka listov *» májové slávnosti*
Lauka māte al. Lauku māte = Poľná matka *»Žitná baba*
Laumas māte = Matka víl *» Samovila*
Lazdu māte = Liesková matka *» Mara Liesková*
Lietus māte = Dažďová matka *» Litva*
Linu māte = Ľanová matka *» Alabatis*
Lopes māte alebo Lopu māte = Matka hospodárskych zvierat *» Mara dobytková*
Māras māte = Matka matiek *» Magna Mater*
Mēra māte = Matka meradiel *» Mara petrikovská*
Mēslu māte = Hnojová matka *» Mėšlų boba*
Meža māte = Lesná matka *» Zveruna*
Mieža māte = Jačmenná matka *» Dirvolika*
Miga māte al. Miega māte = Matka spánku *» Nijolė*
Miglas māte = Matka hmly *» Duludka*
Mūža māte = Matka života *» Živa*
Nakts māte = Nočná matka *» Veľkonočka*
Naudas māte = Matka peňazí *» Pilvíta*
Nāves māte = Matka smrti *» Morena*
Ogu māte = Jarabinová matka. Matka ovocia *» Rjabina (Rauni)*
Pērkona māte = Matka hromu *» Perunica*
Piegulas māte = Matka nočnej stráže (varty) *» Praurimė*
Piena māte = Mliečna matka *» Simargl*
Pirts māte = Kúpeľná (lázenská) matka *» Kúpala*
Rauga māte = Matka kvasenia *» Ragutiene*
Rigas māte = Matka Rigy, najväčšieho mesta v Pobaltí
Rijas māte = Stodolová matka *» Zadvorenka*
Rīšu māte = Matka priadok (Pradiarska matka) *» kresnice, Torka*
Rožu māte = Ružová matka *» Mara Šípová*
Rūšu māte = Matka jám, priehlbní
Sāta māte = Matka hodov *» hody*
Saules māte = Slncova matka *» Gospa*
Sēņu māte = Hubová matka

Skauga māte al. Skaudiba māte = Matka závisti (žiarlivosti) *» Megera*
Smilšu māte = Piesočná matka
Sniega māte = Snehová matka *»Koljada (Ľupa)*
Sviesta māte = Maslová matka *»maslenica*
Tabacina ragu māte = Matka machorky (rezaného tabaku), je novodobé meno, tabak sa v Európe pestuje až od 16.stor.
Tirgus māte = Matka trhov (jarmokov) *» Siuda Baba*
Ūdens māte = Vodná matka *» Vodníčka*
Uguns māte = Ohňová matka *» Mara ohnivá*
Upes māte = Matka brehov riek *» brehyňa*
Vēja māte = Vetrová matka *» Meluzína*
Velna māte = Matka Velesa *» Veles*
Velu māte = Biela matka či Matka duší *» Berona*
Zemes māte = *Matka Zem, Zemina*
Ziedu māte = Kvetná matka *» Medulienka*
Ziemela māte = Matka severu *» Sedava*
Zirgu māte = Matka koní *» Ratainiča*
Žagaru māte = Matka pochodní (fakieľ, smolníc) *» Flins*

maték *» netek*

Matergabiae, Moterų Gabija (litov.) *Gabija*

matergabija sliezs. = matka ohňa

Matka

Veľká Matka (Magna Mater)

mama, mať, mati, maci, mater,

balk. majka, litov. motyna, gimtoji, lotyš. māte, Māras māte, dzimtā, rus. Ma – Divija, (Ma- Deva), Mater Step

pramatka *Sláva » Deva.*

používa sa aj pomenovanie Nebeská matka, Nebeská žena, matka božia (Mater Deum, Dione)

Každá bohyňa spojená najmä s materstvom a plodnosťou *» Rožanica.*

Jej kvet je materina dúška (Thymus) *» Mária*.

Ženy sa dostávajú do blízkosti Matky počas orgazmu.

Matica slovenská, Matica česká, Matica srbská atď. sa spolu nazývajú **Rečislavice**.

Je obdobná keltskej bohyni Marna – Dea Matrona

Matka Zem , Matka zmáčaná Zem (rus. mati syrá zemlia)

» *Živa,Mokoš* gréc. Gaja, litov. Žemyna, Zemina, devica Zemina, lotyš. Zemes māte, poľ. Matka Zemia

sanskrt. zamin = krajina

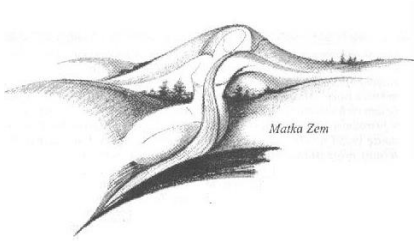

vládkyňa zeme, prsti, tvorkyňa bytia, druhov a spravodlivosti; kto jej rozumie, prezradí mu aj budúcnosť, nie je možné ju podviesť, oklamať. Je matkou všetkého živého, a teda aj ľudí (bohatierov). Živí živých a prijíma mŕtvych. Zo Zeme sa zrodil aj Mesiac.

Byliny, kvety, kríky a stromy sú jej nádherné vlasy, skaly sú jej kosti, korene stromov jej žily a voda, ktorá vychádza z hlbín zeme, je jej krv. Najväčšia poklona je bozkať zem. Najvážnejšia prísaha je na Matku Zem.

Jej symbolom je upravená svastika zvaná **solard** alebo **bogovnik .**

Robia sa obrady za záchranu lesov, morí (*»Živa*). Ako mystické obrady sa používal aj lesbický sex. Obetuje sa jej konopný olej. Oslavy sa robia 5. augusta alebo 15.augusta a boli prekryté Nanebovstúpením Márie matky.

Počas cirkevnej christianizácie sa Matka Zem stotožnila s Matkou Božou.

Oslavou Matky Zeme sú aj *zelené sviatky.* Oslavuje sa súčasne aj so sviatkom Ducha - 50 dní po Veľkej noci (okolo 23. mája), obradne sa zem pred sadením zvlhčí pivom. Jej rastlinou je ďatelina štvorlístková (*Trifolium quattuor folium*).

Pri pohreboch sa do hrobu dáva za hrsť rodnej zemi. Na dlhú cestu je zvykom brať si za hrsť rodnej zemi, aby sa zabezpečil návrat domov. Vlhká zem (bahno) sa používa na liečebné účely.

mátoha

duch, prízrak, revenant, strašidlo, babiak, motoha, cig. múľo, slovin. matoga, rus. matocha, mecha, macha, maca, macka, pomecha, pasten, pasteň, posteň, poľ. cień, ćmunk, ćmok, ćma, pościen, srb. senka

matať, mátať znamená aj obchytkávať

duch mŕtveho, vznášajúci sa nad svojimi dielami, ktorý sa z rôznych dôvodov vracia medzi živých. Svoju prítomnosť dáva najavo rôznymi znameniami: klopkaním, buchotom, zhadzovaním predmetov, otváraním dvier, stenaním, plačom alebo sa ukazuje vo vlastnej podobe v obleku alebo plachte, ako silueta, tieň, biela postava, prípadne aj v podobe zvierat (pes, mačka, vtáci), čo vyvoláva rôzne záhady a nejasnosti.

Príčiny návratu bývajú: chyba pri pohrebnom úkone, nerešpektovanie posledného želania, samovrahovia, šestonedieľky, privolanie magickými úkonmi, manželia sa zvyknú po smrti navštevovať. Cez truhlu nesmie prejsť mačka, pes alebo iné zviera. Zrkadlá pred nebožtíkom treba zastrieť, aby sa v ňom nevidel, pretože sa z neho stane *revenant*.

Voda, v ktorej nebožtíka umyli a oholili sa musela vyliať na miesto, kde nikto nechodil, aby niekoho potom nestrašil.

Mátohy bývajú na miestach nešťastí, pokladov, v hradoch, zámkoch, mlynoch, na krížnych cestách a cintorínoch. Nespôsobujú veľké problémy, len sa radi predvádzajú. Mátoha môže chodiť dovtedy, kým ju niekto nezbadá.

Na hradoch sa utíšia mátohy až potom, keď je hrad v rozvalinách.

Na hrade Hričov vystrájajú mátohy pekelné výčiny v strašidelných podobách, chodia po chodbách, stenajú, zavýjajú, rehocú sa a strašia, pod bránou sa zjavuje kamenný mních. Pri čachtickom hrade bolo počuť i vidieť zavraždené dievčatá, až kým sa hrad nerozpadol.

Kto pomôže duchovi mŕtveho alebo mŕtvemu, tak sa mu jeho duch odmení.

rus. sumatocha = neporiadok, rozruch, zhon; pomecha = šum v rádiokomunikácii, delať promachi = zmätkovať

Matolek *» pekelník*

mątwa (poľ.) *šeptún*

pletun

po poľsky mątwa je aj sépia

manták = popleta

mavka *» majka*

slovin. movje, mávje, mav, návje

mavpa *» navpa*

Mečava (bosn.) *Metelica*

Męcica (poľ.) *Kleveta*

Pleciuga

Medeina, Medeinė, Modeina, Medžiojna (litov.) *Zveruna*

germ. Meda

medivanćic (novopoľ.) *potratenec*

Medulienka, Medunica, Medulina

čes. Pampeliška = púpava

Mara Zelná, lotyš. Ziedu māte

biela pani držiaca v ľavej ruke košíček s liečivými bylinami a v pravej kyticu kvetov, jej tvár je bledá a vážna. Ochrankyňa lesných včiel. Obetuje sa jej med tak, že sa v lese položí na peň. Oslavuje sa 15. augusta na *dožinky,* prekryté kresťanským Nanebovzatím Márie v r. 847.

Jej mužom bol *Babí Ján.*

medvedko (rus.) *Vejdamez*

Zemepisný názov: Medvedkovo – obec v Rusku

medvediny

poľ. Niedźwiedzio, bulh. verťašča mečka

deň, kedy sa medvede obracajú na druhý bok, stred zimy. Niekde je to 2. februára *» Hromnice,* inde 22. január, ktorý bol prekrytý cirkevným sviatkom Obrátenie Pavla. Niekde ho prispôsobili na zimný slnovrat.

Ďalšie medvedie dni sú: 27. september – medveď sa ukladá do brlohu, z brlohu vstáva 7. apríla, niekde 25. apríla. Medveď vraj vychádza z brlohu 1. marca / 13. marca a potom zaľahne ešte na 6 týždňov.

Dni, kedy sa žiada ochrana pred medveďom, sú : 25. január, 9. júl, 30. november.

Medveď je posvätným zvieraťom *Velesa* a ochranným symbolom skotieho boha je medvedia laba, zvaná aj **pečať Velesa.**

medveďolak

poľ. niedźwiedziołak, rus. ursolak, berendej

Zlý medveďočlovek s ľudožrútskými zvykmi » *Vejdamez*

O ochranu pred ním sa žiadalo 8.júla, 30. novembra a 14. januára.

Megera, Megaira

gréc. = dračica

čarodejnica, zlá a zúrivá žena, ktorá zo žiarlivosti prekliala rytiera Fabiána *(Babí Ján*) v horského ducha.

Grécka bohyňa závisti a žiarlivosti. Obdobná je rímska *Fúria*.

V lotyšskej mytológii sa nazýva Skauga māte al. Skaudiba māte.

Mehta

baltsky Kruonis, Kronis

Vládkyňa času, ženský princíp *Kronosa*.

pomenovanie pochádza zo sanskrt. mahita = veľká pani

melankuvanie » *chodenie s kráľovnou, Malanka*

meliada, melija

klokočina, klokočí, krúhžena

ochranný ženský princíp ducha kríkov.

Mélia je krík klokoč perovitý (*Staphylea pinnata*), zo semien ktorého sa robili ochranné talizmany : náušnice, náhrdelníky, náramky, neskôr pátričky - ružence.

Pod vplyvom kresťanstva bola premenovaná na Ružencovú Máriu.

Melina je severská vládkyňa slnka, tiež epiteton gréckej bohyne Venuša.

Mužský princíp sa nazýva *krúhan.*

V gréckej mytológii sú meliády nymfy spálených stromov bleskom (molnijou).

meľničnik, melničnoj

rus. meľnik = mlynár

1. » *Rungis*

2. *vodník*, žijúci v nádrži mlynskej hate a v mlynskom splave

Meluzína

Melusina, Meljuzina, Melizanda, *Piatnica,* lotyš. Vēja māte, *Veternica*

(franc.) - vládkyňa víchrice, fujavice a vetra, sestra vetrov, spieva v komínoch, je aj ochrankyňa sňatku a dievčat. Kvílenie vetra je plač Meluzíny alebo blízkych zosnulých. Obetuje sa jej za hrsť múky a soľ rozprášené po vetre (Tu máš vetríčku, uvar si kašičku), aby nepadali krúpy alebo do krbu sa pri jej kvílení a na Štedrý večer hádžu orechy a jablká. Zobrazuje sa ako pôvabná biela pani s rozpustenými vlasmi. Patrí medzi rusalky ale nazývajú ju aj Veterná Runa. Navštevuje ľudí na konci priadok, posledný fašiangový piatok. Jej posvätnými bylinami sú trávy a ľan.

Ženský princíp *Striboga*, žena južného vetra *Juga*. Nazýva sa aj *Veternica*.

» Mokoš

Vo franskej mytológii Meluzína je žena odlietajúca od svojho neverného muža a zobrazujú ju ako hadonohú *vužalku.*

V keltskej mytológii nazývajú *rusalky* meluzínami (memozínami), čo prešlo aj do ukrajinského jazyka, kde sa nazýva aj **luzona** (ljuzona).

Zemepisný názov: Meluzína – hora v Čechách

memozina, mnemozina (rus.) *faraónka*

Mnémosyné je grécka bohyňa pamäti.

Menari

Deň zmeny, 24. decembra (30. decembra) *» Kovovlad*

meniny

oslava osoby v deň, v ktorom je jej meno zapísané v kalendári, sviatok osobného mena. Príbuzní a priatelia sa stretnú na pohostení a osobe prinesú darčeky, najmä kvety. U pravoslávnych sa meniny nazývajú „deň anjela“.

meraš, mérar *» čur*

mernik

Mercana (rus.) - *Zora*

Merciana

merchel, marchel, murchel (kašub.) *gňav*

» mrcháň

Merot

Merduch

v niektorých kronikách je nesprávne uvedené jeho meno ako Mernt

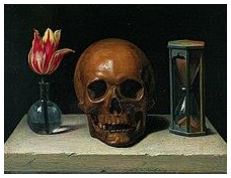

vládca podsvetia, vládca smrti, zobrazuje sa ako *kostlivec* s kosou, *smrťák.* Smrť pred úmrtím sa ukáže v podobe bielej siluety. Pri oltári, na jeho pripomenutie, bola uložená aj ľudská lebka: Pamätaj na smrť t.j. ži tak, aby si sa nemusel báť umrieť.

slovo umretá (mŕtva) znamená, že je „u Merota“

Obdobný starorímskemu bohovi *Pluto.*

Zemepisný názov: Měrotín – obec v Čechách

mertvec, mertvjak, mertveň *» mŕtvola*

mertviteľ, mertveľ, mertvjac

mesiac

mesiačik

litov. Mėnuo, Mėnulio, mėnulis, Mėnesis, Méness, Mėnesys, Mėnesėlis v ženskom rode mėnulė, lotyš. mēness, lat. mensis - z toho menses (měsičky), pravidelné mesačné krvácanie žien

ukraj. misjac, angl. Moon, perzs. Māhjan, gr. Mēn, Lunus, z toho vzniklo aj pomenovanie Luň, Lunatik; v chorvátskej mytológii sa nazýva *Tatomír,* poľ. Księżyc (tj. kňažko), Ksiądz (kňaz), Książę (knieža) foneticky Ksiemžyc

fonetické prepisy: messiatz, myesyats, miesiąc, miesiec, mesinc

ako planéta bol symbol zdravia, neskôr ako ochranca dobytka a lovu (*»turoň, Veles*), je darcom rosy. Zobrazoval sa aj ako vták, ktorý vozí božstvo *Chors*, takže ho nazývajú tiež **Chorsiniec (**Horsiniec**).** Nazýva sa aj nočný pútnik alebo rohatý pastier hviezd. Obrazne sa nazýva slnce noci (mŕtvych). Vozí sa na striebornom voze. Jeho symbolickým predmetom je strieborné okrúhle zrkadlo. Je pánom snov, snívania a predstavivosti. Hviezdy sa považujú za deti mesiaca.

Ženou mesiaca je ženský princíp slnka (*Ďasica, Jasa*), ale je jej neverný so *Zorničkou* (možno Večernicou). Cez prvú a druhú fázu horí láskou k Ďasici, tak rastie; potom, ako je neverný so Zorničkou, ho Perún trestá a cez tretiu a štvrtú fázu sa opotrebováva. Mesiac v splne škodí deťom a námesačným ľuďom (somnabulom). (slovinsky mésečnik = námesačný)

Námesačník sa povie aj lunatik (poľ. pełniczki).

Keďže podľa mesiaca boli vytvorené týždne a kalendárne mesiace, volajú ho aj merač času alebo časotvorca; ako božstvo kalendárnych mesiacov sa nazýva *Čislobog*. Podľa mesačných štvrtí je rozdelený kalendárny mesiac na týždne. Deň mesačnej štvrte nazývali Slovania vzkriesenie, dodnes sa tak nazýva nedeľa po rusky. (Analógiu prevzala katolícka cirkev ako pripomienku vzkriesenia Krista).

V severských jazykoch sa nazýva mani, manad, manudi, month. Po poľsky sa nazýva Księżyc t.j. kňažko, (duchovný) pastier.

Jeho ženský princíp *Luna* (Lunica) sa považuje za sestru Slnka.

Niektoré činnosti boli pri splne zakázané, ďalšie sa viazali na jednotlivé fázy mesiaca. Verilo sa, že kto sa zadíva na mesiac pri splne, môže dostať žltačku. Mesiac sa vítal na spln, pri nove sa zariekaval. Nov sa staroruský nazýva *ščur*. Nový mesiac sa oslavoval vo štvrtok po nove, v Litve sa nazýval Nuomenuo – svätenie novu. V bulharských obyčajoch sa prvý deň po nove nazýva *zavaľka.* Hlavná oslava mesiaca je prvý deň po júlovom splne t.j. 21. týždeň lunárneho mesiaca, kedy sa zvykne ukázať **dúhový mesiac.**

Obradným jedlom sú pečené pirohy plnené cibuľkou zvané knysz, ako potrava pre zosnulých.

Podľa mýtov jeho matka býva na zemi, keď mesiac stretne človeka, ublíži mu. V ľudovej viere je mesiac spojený s posmrtným životom a odchádzajú naň duše po smrti.

V čase splnu a novu je najviac vody v rastlinách, majú najväčšiu silu. Mesiac spôsobuje príliv a odliv mora.

Pozdrav mesiacu: Mesiacu česť a sláva a mne zdravie. Daj ti bože pevné rohy a mne pevné zdravie.

Bod, keď je mesiac najbližšie k zemi, sa nazýva perigeum, vtedy je mesiac najväčší. Spln v čase, keď je mesiac úplne najbližšie k zemi, sa nazýva superspln a nazýva sa **ružový supermesiac** (Meddar), býva to na májový spln súčasného kalendára. Vraví sa, že v tento deň sa mesiac stretáva so slnkom.

Bod, keď je mesiac najďalej od zeme, nazýva sa apogeum, vtedy je mesiac najmenší. Spln v čase, keď je mesiac úplne najďalej od zeme, sa nazýva **snehový supermesiac** (Svetloluna)**,** býva to na februárový spln súčasného kalendára. Rozdiel veľkostí mesiaca je 14%.

spojenie „spadol z mesiaca“ znamená naivný, neskúsený, úplne inak rozmýšľajúci

mesianizmus

(hebr.) - 1. viera vo vykúpenie, spasenie ľudstva, 2. hnutie, podľa ktorého má určitý slovanský národ mimoriadne poslanie zjednotiť Slovanov

meša, méša

mesha

bielor. = ťažkosť

v bieloruskej mytológii zlý duch zastrašujúci ľudí a deti. Žije v ruinách starých domov, ale môže sa nasťahovať aj do podpecia. Zjavuje sa vo forme zvierat s čiernou srsťou (potkanov).

Mėšlų boba, Mahslu baba, Mėšlų mote (litov.) *hnojisková baba*

lotyš. Mēslu māte

meževik, mežovičok, meževoj

Mezník, **Męża** *» Čur*

rus. ukraj. meža = medza

mejevik, medznik, miedznik, mežnik

polevik zdržujúci sa v brázde na medzi. Je to negatívny duch, oblečený v čiernom. Stráži medzu, opravuje stĺpiky na medzi, trestá tých, čo ju porušia a ak niekto na nej zaspí, opletie mu trávou krk a dusí ho. Láka deti zbierajúce kvety do vysokého obilia, aby zablúdili. Považuje sa za brata *luževika,* no nie je zelený, ale čierny.

Foneticky býva zamieňaný s mernikom t.j. *merašom.*

Jeho ženská obdoba je *kúdelnica.*

Zemepisný názov: Medzev – mesto na Slovensku

Metelica

bosn. Mečava, rus. Meteľ

snehová búrka, fujavica, meteľ.

Jediná vrtošivá dcéra *Deda Mráza a Vjugy,* býva zlá. Priateľka *Striboga* a *Purgy.*

Zemepisný názov: Metelica - hora v Srbsku

miaglla (litov.) *mora*

miedziojna, miedzioima, medzioima (litov.miedžiai = strom) *víla*

ale aj Medžiojna (litov.) *Zveruna*

Miechutel

Miechutele, Mechutel

litovské božstvo farbenia vlny, pomáha hľadať príslušné rastliny poskytujúce farby.

Božstvo farbenia ľanu sa nazýva *Srutis.*

mier

1.pokoj 2. svet (mir), cieľ sveta (mir miru)

Miernik *» Čur*

Mich

lokálne strašidlo s ohnivými rukami v českej obci Odrlice.

Mik, Mike, Miche, Mikola

kňaz božstva *Prove*, ktorý konal súdy v dubovom svätoháji (Svätobore).

V niektorých oblastiach posledný snop žatvy nechávali :“Mikovi na bradu“, ale asi len ako sprostredkovateľovi obradov *» Veles » dožinky*.

Podľa kašubskej mytológie býva v bútľavom strome, zblúdilým osobám dáva otázky, ak na ne zodpovedajú správne, ukáže im správnu cestu, ak nezodpovedajú správne pošle ich ku zlým duchom.

Mikuláš

Mikulášov deň, Nikulden, Mikolajki, Mikolščina
Nikola, Nikolaj, Mikola, Mikula, Mikulaj, Mikolaj

Biskup gréckej cirkvi (Nicolaus) v Malej Ázii (Lýcii) zomrel 6. decembra 343. O jeho činoch sú mnohé legendy. Je ochrancom rybárov, pltníkov a zlatníkov.

Zvyk vkladať darčeky do mikulášskych čižiem, či topánok k nám prenikol asi v 12.storočí. Darujú sa obradné perníčky – mikulášikovia.

Pôvodne to bola oslava lesovika dupliča (*bútľavnička*), ktorý sa zobrazoval v červenej čiapočke a červených nohavičkách a splynul so Santaklausom. Tiež sa predpokladá, že do postavy Mikuláška sa preniesol kult *Velesa* v zvieracej podobe medveďa (Miška).

Od 19. stor. sa dňa 6. decembra vykonáva obrad, kedy v maske biskupa v sprievode anjela a čerta (čierneho Petra alebo Kazijana) obdarúvajú, strašia a trestajú deti. V Rakúsku čerta, chodiaceho s Mikulášom, nazývajú *Krampus*. Niekde chodí s 5 čertmi a 4 smrtkami, z tých čertov sú dvaja starci, ktorí sa nazývajú kvašáci.

Maska splynula s postavou *Deda Mráza*. (V Amerike Santa Klaus, vo Francúzsku Piere Noel). V Poľsku sa nazýva *Gwiazdor*.

Na Mikuláša je zakázané priasť.

V súčasnej dobe je obdarúvanie presunuté na 24. decembra.

Letný Nikulden je 6. mája *» Dažbog.*

Ženskou obdobou je sv.Epifania *» Befania*

Milanka, Milienka, Melanka (ukrajin.) *Lela*

Melina je severská vládkyňa slnka, tiež epiteton gréckej bohyne Venuša.

Milko, Mílek

slovanský Eros, Amor, Cupido, *Kupalo,* litov. Kaunis, Milduwnikas

bôžik lásky *» Lelek*, je synom Lady, jeho teta je *Sláva* a sesternica *Všeslava*. V pravej ruke má veslo a luk s bičíkom, z pleca k bedrám šikmo visí pásik, vlasy má kučeravé, oči bystré, na chrbte dve krídla z peria, ústa láskou usmievavé, v tvári zloba hrá sa so žartom, medosladkým jazykom štebotá reči. Obľubuje šibrinky a ľstivé lichôtky, je kúzelníkom vo veciach lásky. Je však mocný, čoho sa dotkne šíp z jeho luku, padne hneď jeho silou alebo čarom. Jeho bričku ťahajú holuby*»Lada.* Dotykom vie oživiť kovových bôžikov a znovu ich dýchnutím premeniť na kov.

Jeho negatívny princíp je božstvo *Ľub.*

Mená: Milan, Milka, Milda

Zemepisný názov: Milkow, Milkowice, Milkowa – obce v Poľsku, Milkovica – obec v Bulharsku

Milda, Milka, Alexota, Aleksota

litovská bohyňa lásky. Keďže sa oslavuje v máji, mohla by to byť *Živa*. Je prirovnávaná ku *Krasopani.*

Podľa nej sa pomenovala geologická štruktúra povrchu Venuše - Milda Mons.

Ženská postava na vrchole pamätníka slobody v Rige je nazývaná Milda.

Básnicky ju volajú Balandžiu (holubica).

Zemepisný názov : Milda – mesto v Nemecku

Miloch

vodca Slovákov proti Avarom, zvaný Psie knieža. Avarský chán ho dal popraviť, po smrti sa stal démonom.

Zemepisný názov: Milochov – mestská časť p. Bystrice na Slovensku

milosnice (balk.) *lichoradky*

Milota Rožmberský z Dedíc je vrátnikom v slovanskom pekle

minda, minde, mind

u Pomoranov a Wendov pomenovanie opustených, osamelých duchov

angl. mind znamená aj duch, okrem ďalších cca 30 významov

cig. minďáre = navnivoč

Miško, Miškinis (litov.) *lesovik*

litov. miškas = les

rus. familiárne = medveď

Zemepisný názov: Miškiniškiai, Miškiniške – obce v Litve

Mital, Mita

meno vodníka v jazere pod vrchom Kum, najvyšším vrchom Slovinska.

Je to aj meno černokňažníka, zjavujúceho sa ako pes, býva stotožňovaný so psom Garm (či Garmr), pekelným psom strážiacim vchod do Helheimu (v severskej mytológii ríše mŕtvych).

Mitra

sanskrt. = priateľ

Demitra, Mitrad, Dawmitra, *Demeter*, rus. Itra

obdoba s cudzími božstvami: Apolón, Hélios, Sol, Ceres

staroindický boh svetla a slnka (Mithra, Mithras), ochranca priateľstva a pravdy, uctievaný v Nemecku. Jeho symbolom je Večný oheň *»Veľká noc*. Cieľom uctievania Mitru bola spása ľudskej duše. Pôvodne sa uctieval 25.decembra (t.j. 25.deň v desiatom mesiaci). Jeden z 12-tich slnkobohov (mesiačikov). Vládca v mesiaci oceánov.

Jeho sprievodcovia sú *Kautés* (život, deň) a *Kautopatés* (smrť, noc), ktorý splynuli s ním v božskú *Trojicu* (My tra).

Oslavuje sa 26.októbra ako pastierske hody – *pastorále*, ktoré sa nazývajú aj **mitrovanie.** Mitra, ako stelesnená jeseň, sa považuje za staršieho brata *Jarovíta.* Dei-Mitra ukončí rok pre poľnohospodárov, na zimu zavrie zem, podrží u seba kľúče a dá ich Jarovítovi, aby na jar otvoril zem. Jarovítov polrok sa strieda s Mitrovým polrokom.

Býva stotožňovaný so *Svietičom.*

V tomto období sa čistia pluhy, pripravuje drevo na zimu, stavajú sa zábrany proti snehu. Oslavuje sa najmä v sobotu pred 26. októbrom a nazýva sa **Mitrova (**

Demitrova) **sobota, Rodičovská sobota** alebo aj **Dedova sobota** *»Did.* V Rusku sa nazýva **Veľká Jeseň** (Boľšie Oseniny).

Cirkev oslavy prekryla sviatkom sv. Demetria a nazýva ho **Dimitrov deň.**

V pravoslávnych oblastiach bol prekrytý oslavami sv. Mitrofana.

Zemepisný názov: Mitrová – obec na Slovensku, Mitrovica (Sirmium) – mesto v Srbsku

mitra

(gréc.) - 1. dvojrohá končistá čiapka, ktorú používali kňazi viacerých východných náboženstiev, 2. biskupská čiapka, infula, 3. stužka na ovíjanie hlavy

mjasnice, mjasojed (ukr.) *fašiangy*

mládenkovanie, mládenky

pošibávanie detí, mládencov a panien pomlázkami: novými metličkami alebo korbáčikmi určenými na výhon dobytka, aby boli zdraví a čerství. Konali sa po Vianociach, 27. decembra (4. sviatok vianočný), Niekde prebiehali 28.decembra, kedy muži šibali ženy a 29. decembra, kedy ženy šibali mužov. Používali sa vetvičky drieňa. Mládež organizuje komické večierky s prekáračkami a smiechotami. Robia si vtipy zo všetkého zlého a jeden z druhého. Tieto dni volajú aj **Smiechoty** rus. **Osmejania** (Osmijanky), niekde aj Deň bičovania.

Cirkev to prekryla sviatkom Neviniatok (vraždenie detí Herodesom).

Mladý deň, Mladý mesiac, Mladý boh, Nový deň *» Kračún*

mlaka *» blatník*

blatnica, mlaka

mláka = kalužina

Zemepisný názov: Mlaka – obce v Slovinsku a Chorvátsku

mliečna cesta

gr. galaxia

je symbolom pravdy

krava *Zemun* (ako mliečna cesta vystúpiaca na oblohu po súhvezdí Býka) a koza *Sedun* (ako mliečna cesta stratiaca sa z oblohy za súhvezdím Kozorožca). Počas zimy nie je mliečna cesta viditeľná na nočnej oblohe. Taktiež sa označuje ako slnečná dúha – *Raduga* , keď v súhvezdí Váhy vyzerá na nočnej oblohe ako žiarivá dúha od východu na západ a ako *Kolado*, keď v súhvezdí Škorpión vyzerá ako ohnivé koleso (oblúk) nad obzorom. Interpretuje sa ako cesta duší smerujúcich k večnému životu, po ktorej kráčajú spravodliví.

Symbol mliečnej cesty sa nazýva **svati.**

mlilko

rus. mne mlilos = lapalo ma, mátalo ma, mliťsja = predstavovať si

duch, ktorý žije na neobývaných miestach, spravidla ide o okrajové miesta, staré hrady, opustené miesta, oblasti blízko cintorínov, pustatiny atď. Môže sa vyskytovať vo forme mačky, psa alebo ženy. Je nebezpečný.

Obdoba arabskému *gúlovi.*

mních

(gréc.nem.) - rehoľník, člen kláštorného rádu.

mních železný - je najsilnejší na svete, všetko pozná, na čo si kto pomyslí alebo čokoľvek chce vedieť. Len slovko vyriekne a premení koho chce na čo chce.

Porekadlo: Bola raz jeden mních, mal veľa kníh a vyčítal z nich...

Zemepisný názov: Kamenný mních - skala oproti hradu Hričov, *Železník* - hora so železnou rudou pri Veľkej Revúcej nad dedinou Rákoš. Mních – mnohé obce alebo skaly v slovanských krajoch, Mníchov – mesto v Nemecku

mniška myška

lesné stvorenie, zaraďované medzi víly, rýchle behá po lese, nie je nebezpečné, len niekedy okríkne hlučne sa správajúce deti v lese. Vyzerá ako malé dievča s dlhými vlasmi až po päty, oblečená v machovo hnedom mníšskom habite. Bola pozorovaná v Orlických horách a v Krkonošiach.

Mníška sa nazýva aj nočný motýľ (*Lymantria).*

močiarnik *» blatník*

Modeina (litov.) *Zveruna*

modla

modlibog, *kumir, idol, bolvan, blivoň*

litov. stabas, lotyš. elks, slovin. malik = soška, starorusky: istukán, statuja

výtvor človeka, uctievaný ako božstvo

od toho je odvodené slovo *modlitba* t.j. obracanie sa na modlu.

V slovanskej mytológii neboli známe, Slovania neuctievali výtvory človeka ale výtvory boha (prírody). Slovania dávali ľudskú (antropomorfnú) podobu všetkému naokolo: úľom, kolom v plote, vareškám, píšťalkám, paliciam atď. neobracali sa na ne ako na božstvo, t.j. nemodlili sa k nim, neboli to modly. Busta nie je modla, pokiaľ sa neuctieva. Slovania uctievali prírodu a jej výtvory: klaňali sa Zemi, (s)kláňali sa (k) Vode, podmaňovali (preskakovali) Oheň, stavali sa Vetrom. Uctievali nepredstaviteľného Veľboha (*Belboga*). Do slovanských obyčajov sa dostali modly až násilnými cirkevnými praktikami zavádzajúcimi klaňanie sa krížu a sochám svätých. Tzv. idoly bohov: Svantovít, Triglav, Perún a.i. boli umelecky vyzdobené stĺpy na určovanie kalendáru. To, že neboli tabuizované, dokazuje skutočnosť, keď pri ich ničení nábožensky zaslepenými nepriateľmi, sa slovanskí obyvatelia nad tým obzvlášť ani nevzrušovali, ba niekde sa spolupodielali na ich pálení a hádzaní do vody, čo bolo v súlade s rituálnym ničením podobizní božstiev Slovanmi (pozri Morena, Kostroma atď.) Pejoratívne sa modla nazýva *maňás.*

V civilnom živote je štátny znak alebo vlajka modlou, lebo im vzdávame poctu a ich zneuctenie sa trestá.

Zemepisné názvy: osada Modlatín na Slovensku, Modlany u Chabařovic, potok Modla pri obci Vlastislav v Čechách, Modling pri Viedni

modleník, modleníčka

ten, kto predriekava modlitby pri obradoch

modlitba, modlenie

prosba k (modle) bohu. Slovo modlitba je odvodené od slova *modla*.

molim (chorv.) = prosím

Pasívna modlitba nevykúpi.

» zaklínanie

modovoj, modožirko

modovejko, modovejuško, modožiruško

krycie pomenovamnie *domovika*

modovicha

krycie pomenovanie *domoši*

Mogol , Mogoľ (rus.) *knochta vták*

ptica tuča = vták mrak

mogut *» vetrovniak*

magyt, mogučan, vták Mogut

v severnom Chorvátsku, syn ženy zomrelej pri pôrode

Zemepisný názov : Mogutovo – obce v Rusku

mohyla, mohylka

rus. kurgan, kurhan, panam, pankam, žaľnik , poľ. mogiła, mogiłec

hlinený, niekedy s kameňom kombinovaný umelý násyp nad kostrovým alebo žiarovým hrobom; pôvodný výraz pre pohrebnú pieseň, ktorú spievali *plačky* nad hrobom. V kašubskej mytológii duch plačúci nad mohylami sa nazýva **Mogilnik.**

Mokas

rus. Pestun, kelt. Sejd

svätá skala

kameň vzbudzujúci obdiv ľudí, niekedy sa nachádzajú v rodinách - s manželkou Mokienė a deťmi Mokiukas

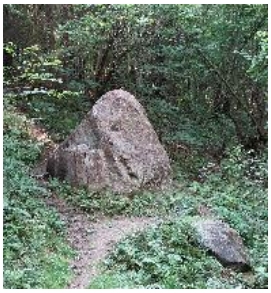

Totemický a mytologický kameň Mokas je jedným z najväčších balvanov v Litve. Vyskytujú sa na viacerých miestach napr. aj v okrese Sochaczew v Mazovskom vojvodstve, vo východnej časti stredného Poľska, Kačja glava v Slovinsku.

Baš a Bašicha sú posvätné kamene nachádzajúce sa v blízkosti obce Baševo v Rusku - Odoevský okres, regiónu Tula.

Devin kameň v moskovskom parku Kolomenskoe a Živý kameň v Šútovskom lese v Moskovskej oblasti majú liečebné účinky, ak si na ne ľahnú chorí. V ich okolí boli zistené geoanomálne zóny.

Kameň „Zlomené srdce“ sa aj v súčasnosti používa na liečebné účely v sanatóriu pri jazere Veľký Kisegač na južnom Urale pri Čeljabinsku.

Viaceré sú v Karelskej ruskej republike na hore Vottovaare (Vodovara), pri Sejdskom jazere v Murmansku.

Mokoš , Mokoša

Mokša, *Makoš,* Macoš, Mókoška, Mokošč, Makeša, Mokša, Makoša, Mokrucha, Mokrza, Mokrzycha (niekde aj Malakia, Makosla, Mokośla, Mokoslava), Mati Koša, Ros, Vodňanka, poľ. Mokrza, Makosz, Mokossa, Śląkwa, Dżdża, Wierga, Mołwa, Rosza, Rosta, litov. Žemės Motina, Zemmes mahti tj. *Matka Zem*, lotyš. Gausu māte, čes. Makola, Makole, rus. mati syrá zemlia = Matka zmáčaná Zem
fonetické zápisy: Mokos, Mokosi, Mokosha, Mokysha, Mokuša, Mokos, Makeš, Makoche, Mokoche, Makecha, Makocha, Makosza, Mokosza, Makaž
na Slovensku : Úroda

Pomenovanie je zrejme odvodené od slova Mokrza t.j. *mok*-rá, z toho *mok*-vať,*mok* -núť ale je možné aj od sanskrt. makhá = bohatý, šľachetný alebo meksha = šťava, mókša v hinduizme znamená stav spásy, maďarsky mokuš = veverička.
Je možné, že slovo vzniklo od pršať = smokliť – smokoš – mokoš, tiež možno odvodiť od slova mokraď: mokř – mokrz – mokš; ale staroslov. koš (къшь), znamená šťastie, osud, takže doslovný preklad je matka osudu.

Božstvo z kyjevského pahorku, duch matky Zeme, *Magna Mater*, matka blahobytu a osudu, týmto má spojitosť so *Živou.* Je vládkyňou pozemskej plodnosti a ženských remesiel, stelesnením vlhkosti, dažďa, úrodnosti a plodnosti – menštruačného cyklu, masturbácie (negatívny ženský princíp plodnosti – Zeme). Dáva pozor na dodržiavanie obradov, vládkyňa oviec, ženských remesiel a priadok, jej príchod sprevádza zvuk praslice. Hlavná sudička v ruskej mytológii » *sudičky*, ktorá točí nitky osudu v nebi.
Obrazne povedané, od úrody závisí osud spoločnosti a odvíja sa vlákno života.
Podľa niektorých mýtických príbehov je dcérou *Svarožice (*Belbožice) a *Černoboga* (Černoglava). *Dažboga* považujú za jej syna.

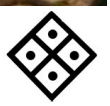

Keďže ju nazývajú aj Vodňanka, býva porovnávaná s ochrankyňou vody - *Divou (Danou).* Uctieva sa pri balvanoch, spod ktorých vyteká voda – tzv. studničkách.

Za jej symbol sa považuje „zasiate pole“ t.j. kosoštvorec rozdelený na 4 časti, ale aj kvet maku, ale skôr by jej znakom malo byť „vodné oko“ t.j. kruh na hladine.

Obradným jedlom je polievka obsahujúca najmä vodu : vývar (poľ. rosół).

Podľa východných prameňov pomenovanie pochádza z matriarchárnej doby a znamená „matka košiara“ t.j. matka spoločenstva. Jej zvieraťom je žaba. Jej symbolickým predmetom je kropidlo so živou vodou alebo prútený kôš, jej nerastom je „mesačný kameň“ t.j. horský kryštáľ.

Oslavovala sa v piatok pred *Zadušnicou*.

Počas **Mokošinho dňa (Mokrina, Mokrida, Makrina)** 19. júla/1.augusta**,** t.j. prvý letný piatok, ktorý sa nazýva aj mŕtvych deň alebo *Mokrý spas,* kedy si muži do brady

vpletali morské riasy, chmeľ a zelené listy, keďže v tento deň r. 988 bola pokrstená Kyjevská Rus.

Východné cirkvi prevzali sviatok do svojho kalendára v 4. storočí.

Je jej zasvätený každý prvý piatok po splne v každom mesiaci, kedy sa rodí *Rožanica*. Zrejme je totožná s *Piatnicou (Meluzínou).* Obetinou sú holuby a ovčia priadza hodená do studne. Venuje sa jej aj posledný snop *(kurina baba)* na *dožinky*, ktorý sa zapáli, v niektorých oblastiach sa jej uplietie veniec alebo zapáli oheň (sviečku) každý piatok po splne alebo na nov mesiaca. Na jej sviatok je zakázané šiť, priasť a robiť s niťami. Zobrazuje sa s veľkou hlavou a dlhými rukami a rohom hojnosti. Vlastní tajomstvo *Pravi.* Podľa pomenovania Ros, ju považujú aj za rusalku a za pramatku všetkých Rusov.

Jarný sviatok je v piatok, ktorý je najbližší k 8. aprílu, a nazýva sa **Veštenie Mokoši.**

Bola prekrytá Čiernou Madonou. Pravoslávna cirkev ju prekryla sv. Piatkou Paraskeve (*Piatnicou)* alebo sviatkom závoja p. Márie a oslavuje sa najmä 14. októbra až 25. októbra t.j. v piatok pred navským dňom - (1.novembrom). Sviatok preto nazývajú aj **Babina Piatnica.** Alebo sa oslavuje 27.októbra ako 300-tý deň v roku a v Rusku sa nazýva **Grjaznicha** t.j. **Blatnica** (rus. grjaz = blato), aj Piatnica Blatnica. Posledný októbrový piatok sa nazýva aj **Veľký slovanský piatok** ako oslava ukončenia poľných prác. V Poľsku sa tento sviatok nazýva **Rosgardami** alebo **Rozgardjasz ,** ukraj. **rozgari**, rozigri, rozori tj. bláznenie.

Slobodné devy prosia o závoj, t.j. aby sa vydali. Západné cirkvi ju prekryli sviatkom sv. Gertrúdy.

Jej zoomorfnou podobou bola medvedica. Z toho možno pomenovanie medveďa – maco. Jej obľúbeným stromom je borovica.

V slovinskej mytológii má s *Perúnom* syna *Jarila* a dcéru *Marjeticu.* V poľskej mytológii s *Ladoňom* má syna *Mada (deda Mráza).* V chorvátskej mytológii s *Velesom* má syna *Tura*. V ruskej mytológii ako hlavná *sudička* má 8 dcér: Брегана Заступница, Мудрава Всеведущая, Зволина Милосердная, Живина Исцелительница, Улада Благодетельница, Умелья Рукодельница, Баюла Утешительница, Запрета Удержительница

V niektorých regiónoch pomenovanie mokoša, či mokuša, používajú pre domošu alebo aj pre kikimoru.

Jej mužský princíp je *Zemboh.*

Zemepisné názvy: Mukus (Rujána), Mokgast (Fransko), poľské Mokszany, Mokszy Błoto, Mąkoszyn, Mokuszów, polabské Muuks/Mukus, lužické Mokočice, český Mokošin vrch, Mokošín u Přelouče, Mokošny, Makušín,Mokř, ruské Mokoševo boloto, Mokošica v Chorvátsku, potok Mokoš, mesto Makole v Slovinsku

Mokrosej

Mador (lat. = vlhkosť), Mokej Mokrý
hospodár dažďa a búrok, rozhoduje, či bude pršať, padať ľad alebo nebude pršať. Jeho dňom je 11. máj, ak v tento deň prší, bude pršať aj cez žatvu. Zobúdza *rusalky.* Verilo sa, že krupobitím trestá hriechy ľudí. Býva prekrytý sviatkom *Ducha.*

mokruša

1.nezbedný ženský domáci duch, ktorý sa objavuje v domoch v noci. Rada pradie, tam, kde si sadne zostáva mokro.
2. huba sliziak (*Chroogomphus).*

moľfar (hucul.) *znachor*

Molonija

rus. molnija = blesk; moloť = mlieť

Molonica, Moloňja, Melaňja

Hromovnica, Hromnica, Hrmaviča, Hromoviča, Blýskavica**,** Paľanica, biel. Gramaunica, Cjocja, Cjecja

vládkyňa blesku, *Perinbaba*. Na jar prebúdza zem nebeským ohňom k životu, odháňa mraky, ako aj zlé sily, uvoľňuje nebeské svetlo do voľnej prírody. V ruských legendách býva zlučovaná s *Dodolou*, ako Molonija-Dodol *(* **Melanica, Malanica***)*. Podľa niektorých mýtov jej synom je *Ognejar.*

Molonka sa v ukrajinských legendách nazýva *Lela » Malanka.*

V bieloruskej mytológii sa nazýva Cjocja alebo Gramaunica a symbolizuje plodnosť leta. Zobrazuje sa s vencom z obilia a košíkom s ovocím.

Jej protivníkom je Zmiulan *(Zamaj).*

Jej mužský princíp je *Hrom.*

molvinec – symbol výrečnosti, používa sa ako ochranný symbol pred ohováraním kliatbami a nadávkami.

Je symbolom božstva *Rodomysl.*

Zrkadlovo obrátený symbol sa nazýva *kolochord.*

momo *» mumuš*

monkluz *» inkluz*

Monokl (čes.) *Verlioko*

monokel = sklíčko používané ako okuliare a nosené len na jednom oku

mor

litov. paviẽtrė, maras, slovin. plague, rus. kumacha, morovaja deva, džuma, ukraj. morovaja jazva, poľ. morowa dziewica, Morowa, Morowica, zaraza, slavón. Kruga

všetky choroby z dôvodov nepriaznivých ekologických a hygienických podmienok (cholera, kiahne). Na obranu pred morom sa tancoval obradový tanec. Stelesnený mor sa nazýval **morová žena** *(kuma, kuga; čuma,*džuma, kašub. Mornica, cig. Poreskera). Predstavovali si ju ako starú ženu alebo čiernu dievčinu alebo ako vtáka *justrica*, ktorí vysielajú na ľudí a zvieratá jedovaté šípy. Zrejme je totožná s *Plugou.*

V bulharských obyčajoch sa robia obrady na ochranu pred morom dňa 25. februára/ 10. marca , ktorý nazývajú **morový deň** (bulh. **Čumin den,** rus. **Kumošnik**). Obrady spočívali v umývaní sa a v konzumácii vína a medu, ktoré umiestnili aj pred dedinu, keď príde morová žena, aby sa napila a zabudla, prečo prišla. Deťom na ochranu pred morom robili medové krížiky na čelo. Ľudia sa obracali s prosbou na ochranu pred morom na *Boštjana* či *Třibeka.*

V Rusku je morový deň 5. septembra a nazýva sa **Kumochin deň.** Kto nechce dostať mor, nesmie spať 25. februára prípadne 10.marca.

Porekadlo, ak sa zriekame niečoho, čo nám zobrali: “odniesli to ako čuma (morová žena) deti“

Mužský princíp morovej ženy sa nazýva *Besomor.*

mora

nočná mora, nočnica, nočena, *kikimora*, šišimora, můra, múra, mórja, moro, zmora, zmórka, mara, marka, žmara, mrcha, marcha, nora, futkač, *sotana*, *sedielka*, sedlisko, *upír*, *vampír*, vurlava, vorava, dušoľak, dvojtelec, dvojdušník rus. košmar, *nička*, *marucha*, marjanka, morsavenia, poľ. gniotka, dusialka, dusiolek, koszmar, murawa, morawka, morzycka, morzyczka, omacnica, bulh. nošno, morava, chorv. vidine, slovin. mračnina, vešča, šnjáva, trutamora, trotamora, lotyš. lietuvēns, leetons; čes. můra, bulh. makva gorska, litov. slėgùtis, slogutis, miaglla; lužicky murava, valaš. muron, nem. mahr, nachtmahr, alp, rakús. trud, drud, rum. moroi, moroaica, maď. lidércnyomás, fr. cauchemar

ukrajinsky, bielorusky a poľsky mara znamená sen
pomenovanie muravi (rus. = mravce) je odvodené od slova mravenčenie, zimomriavki

démonická ženská bytosť trpasličej postavy, slúžka *Moreny,* ktorá v noci chodí budiť, dusiť, gniaviť, biť, štípať inú osobu alebo jej cicať krv (životnú energiu). Na rozdiel od *upíra*, je mora duša žijúceho človeka. Stelesnenie zlého sna, či nespavosti spojených s výskytom ploštíc prípadne spánková paralýza - jav, pri ktorom sa ľudia zobudia zo spánku a zažívajú stav, počas ktorého sa nemôžu pohnúť ani zakričať, napriek tomu, že sa veľmi snažia. Vravelo sa, že priľahla ho mora. Škodí najmä mužom, prekáža domácim škriatkom, pomocníkom, ubližuje aj zvieratám. Ženám zamotáva priadzu. Využíva duše mŕtvych príbuzných alebo živých spiacich ľudí. Aby mohla mora vniknúť do domu, musela vyvrátiť črevá. Ochrana pred ňou sa dá urobiť nasledovne: 1.zabrániť vstupu napchatím ihiel do kľúčovej dierky, 2. amuletom : skrížené sekery, nože alebo ometlá, 3.odhaliť, ktorý človek ako mora chodí a iné ďalšie praktiky. Deti chránili tak, že ich nekúpali vo vode odstátej cez noc, prípadne v nej neprali nočnú bielizeň, okolo kolísky urobili nožom kruh, alebo zavesili nad ne kameň s dierou v strede (*boglaz)* pod dieťa umiestnili vrecko s papraďou, zrkadlový amulet na krku....V Slovinsku sa ako ochrana proti more používal pentagram pod názvom *trutamora* al. *morina taca*. Na moru sa mení živý človek, alebo sa morou už narodí (ak novorodenec má zuby), ale niektorí ľudia, či čarodejnice, sa morou stali až po smrti. Moru poznať podľa hustého, nad nosom zrasteného obočia. Morou sa človek môže stať, ak napríklad pri krste prekročí prah kostola skôr baba ako kňaz .
Keď mora vyjde v noci z tela, telo ostane ležať nehybné. Dostáva sa k človeku cez štrbinu alebo kľúčovú dierku. Usadzuje sa ľuďom na prsiach a dusí ich. Môže prenášať choroby a nespavosť. V noci potme by sa nemalo jesť, lebo kto zje moru, stane sa nenásytný a veľmi stlstne.
Mora sa pripomína 16. februára.
Mora vyzerá ako tieň, mucha, komár, nočný motýľ, moľa, biela myš, had, kocúr, vrece, steblo slamy, kosť, biela srsť, putujúci plamienok, žena v čiernom a.i. Býva aj neviditeľná a človek cíti iba váhu, ktorá ho dusí, bez toho, aby ju videl. Zanecháva za sebou stopy „morie (muří) nohy“ v podobe úvodzoviek – dve trojuholníkové čiary vedľa seba. Rastlinou mory je trnka (Prunus spinosa).
Z lekárskeho hľadiska je to videnie počas hypnagogického stavu spánku.
Od slova mora je slovné spojenie „ morí ma hlad“, „ morí ma láska“ t.j. trápi ma...
„ marí sa mi“ znamená zdá sami, mám vidinu,
můra je po česky aj nočný motýľ, najmä lišaj smrtihlav (zmora) (*Acherontia atropos)* s výraznou kresbou lebky na hlave.

Jeden človek mohol mať aj 2 duše, vtedy jedna bola *mora* a takýto človek sa nazýval *dvojtelec, dvojdušník.*
Na Slovensku, v Čechách a v Poľsku môže byť v podobe muža alebo ženy.

Mužský princíp mory sa nazýva **moruš** (Morous, Morus, *Marovít*, Mrcháň) alebo *gňav* (slovin. ozin, vuzin, rus. šersnatyj = chlpatý, slovác. hurboš = hrbatý)

Obrazne to znamená mrzutého človeka. Je dušou mŕtveho, nahnevanou z neúcty k smrti, a preto sa mstí živým.

Zemepisný názov: Mora - mesto v Španielsku a Švédsku

Moran, Marján

Muran

čes. Mořup, kašub. Morzkulc, rus. Poddonnyj, Donnyj = dnový; ten, čo je na morskom dne, Morskoj, kašub. Gòsk, chorv. Vodan

morský cár, kráľ vôd, pán slaných vôd, pán morských vĺn, pán prílivu a vodných vírov, otec vôd, vodohýbateľ, *čudo morské*, pán morských hlbín, iľm morskoj,
morský *vodník.* Gòsk je kráľ Baltického mora. Hovorí sa, že je syn Živy.

Syn Vodana sa nazýva *Korab* a je tiež vládca Baltského mora. Vládcu Čierneho mora nazývajú **Vidra** alebo **Čiernomorec** (Černomor)**.** Vládca Bieleho mora je **Poddonnyj** (Donnyj, Donskoj). V poľskom novopohanstve ho podľa trojzubca (vidly) nazývajú **Widlon.**

Jeho posvätnou rastlinou je šalvia prímorská, cezmína a posvätnou rybou strieborná sardinka.

Je porovnávaný s gréckym *Poseidonom* a rímskym *Neptúnom* a zobrazujú ho tiež s trojzubcom. Jeho symbolický predmet je trojcípa rybárska sieť. Rybárom pomáha a predpovedá im počasie. Môže sa zmeniť na divokého vodného žrebca alebo čierny mrak.

Jeho žena je *Vodokráľovná – Mariana* , jeho dcéra je *Jurata.* Vody mora sa považujú za krv morského cára a všetky rusalky za jeho dcéry.

Má veľké množstvo pomocníkov- čudov (čudinov, čudo-judo), ktorí boli čiastočne dobrí, čiastočne zlí, ktorí si robia to, čo sa im páči, a námorníci z toho majú prospech alebo újmu. Taktiež mu pomáhajú morskí vodníci. Námorníci a rybári im obetovali dary pri odchode z prístavov; potom by im mali byť obzvlášť nápomocní.

»Wotan

Morava

kelt. mór ava = veľká rieka, lat. mori aqua = smrtiaca voda

lat. Marus, severský Wan = rieka smrti, obrátene naw

Rieka, ktorá **marila** (prekazila) dobyvateľské chúťky. Pôvodný význam pomenovania bol močiar – voda. Marava je bývalé Panónske more (jazero), do ktorého ústili okolité rieky zvané Morava. Zemetrasenia na prelome letopočtov zapríčinili vznik Bosporského prielivu a praskliny Železné vráta a Slovenské (Panónske) more sa postupne odvodnilo.

V súčasnosti je Morava rieka na hraniciach Česka, Rakúska a Slovenska a rieka v Srbsku a Bulharsku

morva = mŕtva voda, voda z umytého nebožtíka
bulh. morava = nočná mora

Morena

Marena, Morana, Marana, Mariena, Marejna, Muriena, Mamuriena, Marmuriena, Mumuriena, Marmara, Marmora, Smrťholka, Moržana, Maržana, Maržena, rus. Maruša, Markuša, Mar´, Čierna Mara, Čierna Mária

poľ. Marzana, Marzanna, Marcana, Morwara, Morya, Marya, Morza, Czarna Mara, Czarna Morya, Maria Śmierci, lit. Moré, lotyš. Nāves māte, kašub. Mòrlawë, Morzeczka, ukraj. Marena, bielor. Poljandra, Paljandra

lat. mors = smrť, sanskrt. marana = smrť, špan. murieno = umierať, hynúť, rus. morok = mrak, temnota, moroka = súmrak, tma, marevo = duch, opar

ľadová bohyňa, temná bohyňa

smrť, vládkyňa zimy a smrti, staroby, tmy, strážkyňa duší. Stelesnená smrť, zima a zimnica. Maľuje ľadové kvety na oknách. Jemným, melancholickým hlasom spieva a uvádza ľudí do večného spánku. Nemožno ju však považovať čisto za vládkyňu smrti alebo za nejakú ohyzdnú starenu; je aj veľmi krásna, pretože patrí medzi slnečné božstvo. Je aj ochrankyňou vyrastajúcej mládeže. Je schopná brať život, ale môže aj udeľovať život i nesmrteľnosť. Morena počas zimy prináša ľuďom veselé sviatky: Vianoce, Nový Rok, fašiangy. Morena (Mariena) sa zjavuje priebežne Slovanom a vystríha ich pred osudovými nebezpečenstvami. Môže sa zjavovať ako krásna mladucha aj ako škaredá starena. V ruskej mytológii ju v zobrazení krásnej pani nazývajú *Vyrgoň.* Podľa ruských zdrojov je dcérou Lady a Svaroga.
Cirkvou ovplyvnení ľudia ju nazývajú panna *Mária* (Madona). Lada s Madonou urobili spoločný stánok v slovanskej Deve, preto je panna Mária ochrankyňou Slovanov a zvlášť Slovenska.

Na záver fašiangov, ale prevažne 2 nedele pred *Veľkou nocou*, na *Smrtnú nedeľu*, sa slamená figurína v ženských šatách zapáli (pálenie baby) a topí v potoku alebo zhadzuje zo skaly na znak ukončenia (odohnania) zimy. Obliekajú jej košeľu človeka, ktorý naposledy zomrel a závoj poslednej nevesty. V Sliezsku používajú stromček na vrchole s bábikou zvanou **mažanka.** Niekde účastníci sprievodu po obrade rýchlo utekajú domov, pretože kto bude posledný, má do roka zomrieť.
Jej slúžkami sú *mory,* jej dcéry s *Kostiarom* sú *lichoradky.* Podľa ruských zdrojov deťmi Moreny sú aj *Msta, Obida, Karna , Žela, Žurba, Ugomon, Sen, Morok, Leň* a *démoni* spojení so zomieraním, zlou úrodou, morom dobytka atď.
Symbol Moreny je čaša z ľudskej lebky ale aj úplne zatmený mesiac. Jej zasvätenou rastlinou je imelo (*Viscum album),* jej vtákom je hýľ (*Pyrrhula*), rus. snegir.
Porekadlo: „je studený ako hýlik“.

Je spojená so sezónnymi rituálmi umierania a vzkriesenia prírody. Vynesenie Moreny bolo podmienkou pre nástup leta, niekde sa nosili dve figuríny, v ženských aj mužských šatách - Morena a Kyseľ. Cirkvi sa nepodarilo prekryť tieto zvyky zhadzovaním Judáša z kostolnej veže.

Od pomenovania Moreny sú odvodené slová: mord, umoriť, mrieť, ale aj smord (smrad), smrť *» smrť.* Stelesňuje mŕtvu vodu, ktorá lieči zranenia. Taktiež aj slovo máry = nosidlá rakvy, márnica = miestnosť pre mŕtvych. Leží na márach = je mŕtvy.

rastlina *Rubia sp.* sa volá marena, mořena, marzena a pod.

Írska bohyňa smrti sa nazýva *Morrigan.* V hindskej mytológii sa božstvo búrky nazýva marút.

Pohrebisko v Prahe sa volalo Na Morane.

spojenie: uzrieť Morenu (dojít) prísť = umrieť

Morena prichádza s prvým snehom , takže jej deň - ***Morenin deň*** je 25. novembra *»Katarína* a jej vláda nad prírodou trvá do Smrtnej nedele. Číhava v zime na pocestných na krížnych cestách a na koho dýchne, ten zomrie.

Podľa Mater Verborum je obdobná s *» Hekaté.* Podľa jej vlastností ju analogisti považujú za sestru Nyja a manželku Velesa. Podľa ukrajinskej legendy, večne naháňa Kolyadu, snaží sa zabrániť zrodu nového slnka a chce vytvoriť večné noci prehltnutím slnka. Jej pomocnice sú *navky.*

Morena sa nesme viackrát do roka velebiť, len na Smrtnú nedeľu. Nazývajú ju aj **Mara Zimná** (Zima). V pravoslávnej cirkvi je prekrytá sviatkom spravodlivej Mariamny a pripomína sa 29. februára (1. marca).

Možno je totožná s ruskou *Koljadou.*

moréna je ľadovcová lavína

Opakom Moreny je *Živa.* Synom Moreny a *Černohlava* je *Besomor.* Považujú ju za sestru *Vesny.*

Jej mužský princíp sa nazýva *Kyseľ* (Dedo Smrťák) alebo **Moroš** či **Maroch** (z toho moroz = mráz) - **Mrázik,** Marzaniok, Maržak ; balts. Markopole, ukrajin.- bielor. Zjuzja, rus. Sivyj, Mrázik, Treskun, poľ. Zimnolud, Morozek, Mrózek, Mrózeg, litov. Blizgulis (= ten, čo sa ligoce) v litovskej mytológii boh snehu. *Morok* sa považuje za jeho brata.

Je strážcom zimného lesa, pán metelice a snehovej búrky, vládca snehu a ľadu, je pre každého rovnako spravodlivý, pri ňom zamrzne rovnako chudobný aj bohatý. Nemá rád tých, čo sa sťažujú na chlad a nechá ich zamrznúť, veselým a pracovitým dáva životnú silu a rumenec na líca. Keď stromy praskajú od zimy, to ich Mrázik uderil svojim palcátom. Robí ľadové maľby na skle za mrazivého počasia. Väčšinou sa zjavuje ako šedivý deduško v bielom s ľadovými cencúľmi v brade, bosý alebo v čižmách, prípadne ako sivý vôl. Je otcom slnka a vetra. Jeho dňom je 9. (11.) november (*»Martin)*, kedy vychádza z lesa. Vtedy sa pred ním všetko živé schováva. Má pomocníkov škriatkov zvaných **mrázikovia (**treskúni).

Jeho symbolickým nástrojom je aj list kosy (sekáč). Mráz je najlepší kosec (sekáč). Z toho hovorovo kosa znamená veľká zima (chlad), „klepať kosu“ = drkotať zubami od zimy; britký = mrazivý, studený, ostrý (ako severný vietor), drsný, príkry (ako zima na severe). Od slova mráz, mrznúť je aj slovo mrzutý = neprívetivý.

Názov Kyseľ je odvodený podľa cedenia kvasenej kapusty (kyselice) a jej vyhadzovaní v tomto období, keď už boli k dispozícii čerstvé listové zeleniny ako štiav, šalát a špenát. Aby neškodil oziminám, hodila sa mu prvá lyžica obilnej kaše. Podľa Kyseľa aj Morenu nazývajú Kyselica.

Kyseľ (kyselo) je polievka pripravená zo šťavy kvasenej kapusty.

Cirkev ho prekryla sviatkom sv. Martina.

Morevna (rus.) *Jurata*

morina taca *» trutamora*

morguľatka

morguľata, mrkotaľka

ženský nečistý duch v službách čarodejníka, treba jej dať vždy niečo robiť, aby čarodejníkovi neuškodila, ženský princíp *raracha*

Morok

(rus. = mrak, tma, prízrak, čes.= špik, rus. moročiť = klamať)

Maros, Mrok, poľ. Mororzyk, rus. Mor

negatívny démon, vládca lží a zámerných klamov, bludov a priamych podvodov. Udržiavateľ nevedomosti a svetskej ľudskej lopoty, brániaci v ceste k poznaniu a k pravde.

Uvádza sa ako brat *Mrázika » Morena.* Dokáže sa zmeniť na Mrázika.

morová žena, morová deva *» mor*

morová jazva

morovid, mrtovid *» bazilišek*

Moroz, Morozko, **Moroš** *» Morena*

morská panna (morská deklica) *» rusalka, marjana*

Morskoj (rus. ten, čo je na morskom dne) *» Moran*

foneticky: morskoi tsar

Mořup *» Moran*

Moschel

v lotyšskej mytológii ochranca kráv, mužský princíp *Marsavy*

motolica

stelesnená choroba tanec sv. Víta, choroba spôsobená cudzopasnou hlístou, kedy sa stráca zmysel pre rovnováhu

Motovilec

meno vodníka v rieke Pišnica v Kranjskej Gore na Slovinsku

mračenka *» oblakyňa*

mračnik, mračnina (slovin.)

mrak, mračnják, mračina, sómrak, rus. mrjaka

stelesnený nočný strach, nadprirodzená bytosť, ktorá vchádza do domu za súmraku. Mračnik sa zjavoval ako veľký, čierny a chlpatý muž s klobúkom so širokým okrajom a mračnina ako veľká žena s hnilou tvárou a veľkými očami. Budia deti, nosia na ne choroby, keď ich dieťa zbadá, nevie kričať. Mohli aj dieťa zobrať so sebou. Ak sa ich osoba bojí, začne rásť, ak sa ich nebojí, zmenšujú sa, až zmiznú.
Bránilo sa proti nim aj tak, že sa im pripravili naruby obrátené papuče a nad deťmi sa pred súmrakom prešlo tromi zapálenými horiacimi trieskami, ktoré sa potom hodili do ohňa.

» mora

mračnik je po slovinsky aj netopier veľký (*Nyctalus lasiopterus).*

Zemepisný názov: Mračnice – obec v Čechách

Mrakonos a Mrákota

možno *Mercana*

škodliví duchovia temnoty, ktorí sa snažia prekaziť *Večernici (večernej zore),* keď večer pripravuje kúpeľ a posteľ pre slnko.

Sú pomocníkmi obra *Stvolima* pri zrážaní hviezd z nebeského obzoru.

mrakoš *» Stribog*

mratiniak, mrata

bulh. = čierny vták

v bulharských legendách je zlomyseľným démonom, ktorý spôsobuje mor sliepok a hydiny (tiež nazývaný kuracia slepota). Môže sa preniesť aj na ľudí a spôsobuje šeroslepotu. Vyzerá ako veľká čierna sliepka s mimoriadne ošklivým pohľadom, veľkými krídlami a obrovskými očami. V Bulharsku je dňa 24. novembra sviatok **mratinica, mratin deň, (mratiňok),** kedy sa na uspokojenie tohto démona na prahu domu odsekne hlava čiernemu kohútovi. Perie kohúta sa používalo na liečenie a hlava a nohy na čarodejné praktiky *» stínanie kohúta*. Prekryté pravoslávnym sviatkom sv. Mratu.

Hydina sa chráni pred mratiniakom umiestnením kameňa *kurin boh* do kurínu.

Mrázik *» Morena*

mrcha, mrcháň *» mora*

marcha, murcha, mršina , poľ. myrszyna ; prenesene: zlá, nedobrá, odporná, planá, neznášanlivá, naničhodná žena (muž)

mrskut (mrskať = šľahať) » *Veľká noc*

mŕtvica je mozgová poraţka (iktus)

martvica, poľ. martwiak

stelesnená mŕtvica sa v ruskej mytológii nazýva dikoňkij

mŕtvola, mŕtvec

mertvec, martwec, martwiec, martwvun, rus. žmur, pokojnik ženská forma : martwica

telo mŕtveho človeka, zosnulý, umrlec, neživý

mruček *» Did*

mrucek

mručať = vydávať hlboké nezrozumiteľné zvuky, bručať

Mruk (poľ.) *Ilija*

Mrug, Myrg

Zemepisný názov: Mrukowa – obec v Poľsku

mrváň

obetný svadobný koláč, ktorý sa na jarné sviatky a na svadbu kotúľal po poli, až kým sa nerozmrvil, *radostník*, madrdáň, božské pečivo, božský bochník

rus. korovaj, karavaj, ukraj. diveň

slovné spojenia:
pokrútila sa do mrváňa = skrčila sa, skrútila sa
poslali ju s mrváňom zo služby = prišla s nemanželským dieťaťom
vyslúžila si živý mrváň = má nemanželské dieťa

Msta, Mesť

rus. = pomsta

v ruských legendách vládkyňa pomsty, vojny a ničenie, dcéra *Moreny* a sestra *Obidy.* Zobrazuje sa ako čierna vrana

Používa sa v mene Mstislav.

Zemepisný názov: Msta - obec a rieka v Rusku

mudrc

(sanskr. rishi, t.j. rýša)

staroveký filozof, myslitel', múdry človek, mudrák

» vedma

Múdra, Mudrena

meno vedomkyne (Vasilica Elena Premúdra), múdra deva, kancelárka božstva Heli, cig. Guli

podobné sanskrt. slovu *mudra*, mudrovanie = meditácia, sanskrt slovo čit = múdrosť, sčítanosť

Jej posvätným zvieraťom je sova ako symbol múdrosti, ale aj líška ako symbol prefíkanosti.

Všetka múdrosť je skrytá v jednom slove: Buď! (Buď vôľa tvoja!, Buď taký, aký máš byť!)

Zovšeobecnene mudra je *vedma*.

Ako brat Mudreny sa uvádza *Belen.*

Muhu, Muchu

strážca Jizerských hôr, vyčarovali ho vládcovia susedných pohorí *Krakonoš* a *Rampušák*, nech dbá na to, aby ľud v jeho kraji bol pracovitý a spravodlivý, zem riadne obrábal a žil vo vzájomnej láske, aby chudobným krivdiť nedopustil. Nespravodlivosť a panovačnosť aby trestal. Sídli v diere na Muchovskej skale, podriemkava na kamennej lavici, bradu má trikrát otočenú okolo stolu. Na prehliadku svojho rajónu chodí v lete na dvojkolke zapriahnutej do jelenieho záprahu, v zime v podobe snežného víru.

Muchawiec - meno *diabla* v Poľsku

Muchavec – obec v Bielorusku

muja

slovin. = *jašter*, aligátor, gaviál

v slovinských legendách šelma, ktorá sa plazením približuje a prehltne svoju korisť.

Vyskytovala sa v Karotove v Baškirsku (Rusko).

muk *» vodník*

meno vodníka v ústí rieky Pišenci do Sávy

muka božia = kríž, *kap*

božidomok, žaľnik

muka = trápenie, súženie, trýzeň

muka lesná

lesanica, je kostlivá ako smrť. V hindskej legende bol Muka lesný démon, ktorého zabil boh Šiva.

Muladona *» todor*

mumacz, mumač

v kašubskej mytológii vodník studní *» brbúč*

múmia

(perzs.arab.) - 1. ľudská alebo zvieracia mŕtvola chránená pred rozpadnutím konzervačnými látkami alebo vysušením, 2. uschnutý ovocný plod napadnutý moníliou, 3. organická látka nachádzajúca sa v rastlinných zvieracích a ľudských častiach vyvolávajúca erotickú túžbu (afrodisiakum, atraktant). Najviac sa jej nachádza vo vlasoch človeka, ale aj v pote, dychu, moči apod.

mùmôcz (kašub.) - *vodník*

mumuš, maumas (litov. maď.) *bubo*

mamaj, momo, mamuka,mumk, maša buka,

gréc. **Momus** (Momos) syn noci, stelesnenie posmechu, kritizuje výtvory bohov

můra (čes.) *mora*

Muriena *» Morena*

murgi

(litov.) duše (tiene) padlých bojovníkov, nazývajú sa aj **kumketojas**

Musail, Mafusail

Musajla

kráľ lesovikov, duch najstaršieho smreku (borovice) na svete, nachádzajúci sa na hore Fulufjället v provincii Dalarna vo Švédsku, ktorý má vek okolo 9550 rokov. Volajú ho aj Starý Tjikko. Vo fínskej mytológii je borovica symbol života ako *strom života.*

muska (bulhar .) *amulet*

mystika, mysticizmus

(gréc.) - viera v nadprirodzený, nadzmyslový (virtuálny) svet, s ktorým sa človek môže spojiť zvláštnym spôsobom, mystériá = tajomstvá, tajné liturgie, záhady

myšie dni

myšolov, bulh. poganšlak, očovden

pohon na myši vykonávaný 27. októbra, 24. novembra a1. februára počas jeden až troch dní.

Zamazávajú sa v pivniciach myšacie diery (oči), robia sa nástrahy na myši a chytené myši sa topia. Verilo sa, že keď myš zje omrvinky z vianočného stola, zmení sa na netopiera, preto tieto omrvinky vhadzovali do sýpok, aby tým chránili zrno pred myšami. Obrazne hovorili: „ zašili myšiam ústa“.

Pravoslávna cirkev preryla sviatkom sv. Nestora Solúnskeho a sv. Trifóna.

mytológia

(gréc. bájoslovie) - náuka o bájach, súbor mýtov, povestí určitého národa o pôvode a charakteristických vlastnostiach celej živej a neživej prírody a nadprirodzených bytostiach.

mýtus

(gréc.) - báj, povesť, výklad o javoch prírodných a spoločenských, ich príčinách, pôvode a podstate, o nadprirodzených silách a bohoch. Uchováva najstaršie zážitky, skúsenosti ľudstva, tradície o jeho dávnej histórii, kultúre a mravoch, objavoch a vynálezoch dávnoveku, vzniku sveta, človeka, hviezd, morí, vrchov, živočíšnych a rastlinných druhov.

Mýty sú najstaršie informácie o ľuďoch z doby, z ktorej máme iba archeologické správy. Tvoria súčasť náboženských názorov. Rad mýtov sa však uchováva v ľudovej viere, popri oficiálne prijatých mýtov do náboženstva, väčšinou končia napomenutím.

Mýty sa delia na:

- *démonologické* o nadprirodzených bytostiach (vodník, upír, obor, trpaslík, šotek)

- *miestne* (poklady, zrúcaniny, cintorín, kostol, miestne nešťastia)

- *historické* o najstarších dejinách

- *etiologické* vysvetľujú pôvod vecí alebo javov v starších dobách spôsobom nadprirodzeným alebo analógiou

- *etymologické* vysvetľujú vznik mena, názvu

- *erbové* vysvetľujú vznik erbu

Mýty z predkresťanskej doby sa v Ukrajine nazývajú **koščuni** a rozprávači mýtov **koščunniki.** Keďže koščuni zosmiešňovali podstatu cirkevnej svätosti, boli mýty vyhlásené za rúhanie.

V Rusku sa nazývajú *byliny.*

Neslovanské

Madona (tal. = moja pani) - 1. matka Kristova, 2. socha a obraz Panny Márie, **Čierna Madona** je obraz Márie s čiernou pokožkou , nachádza sa v poľskej Czestochowej, v Prahe , vo Vilnjuse.

V ukrajinskej mytológii bohyňa Dana *» Diva.*

madonka (tal.) - malá soška alebo medailón Madony

magister (tal.) - 1. rehoľník majúci na starosti kláštorný dorast, novicov, 2. akademický titul lekárnika

magnetik (gréc.) - človek zaoberajúci sa okultizmom

magnetizmus (gréc.) - 1. schopnosť daktorých kovov priťahovať iné kovy, 2. schopnosť živého tela pôsobiť na iné telá, biomagnetizmus. Biomagnetizmus sa dá najlepšie pochopiť na príklade lásky: inde telo, inde duša. Každý tvor, človek, zviera i hmota má svoj magnetizmus, niekto viac, iný menej. Centrom tvorby biomagnetizmu je miecha. Animálny magnetizmus sa nazýva *biopole*.

magnetopatia (gréc.) - upotrebenie magnetických síl v liečbe, aj hypnotizérstvo

magnifikát (lat.) - chválospev spievaný alebo recitovaný pri podvečerných bohoslužbách

mahdi (arab.) - mesiáš, spasiteľ v moslimskom náboženstve

mahdizmus (arab.) - islamské učenie o spasiteľovi Mahdim

machalath (hebr.) - najstarší známy druh starožidovského kultového spevu

májá (ind.) - v indickej filozofii predstava vonkajšieho sveta ako neskutočného; abstraktné chápanie, abstraktná skutočnosť, prelud, vidina » *Diva*

mana (orient.) – 1. v náboženstve Melanézie abstraktná nadprirodzená sila jestvujúca v prírode, ale rozdelená nerovnomerne 2. (hebr. man) je pokrm, ktorým Boh živil izraelský ľud na 40-ročnej ceste púšťou *» manna*.

Manala - vo fínskej mytológii rieka v podsvetí, obdobná gréckej *Styx*

manas (ind.) - nižšia duša, viazaná ne telo *» lúz*

mandala (ind.) - magický kruh, symbolický útvar budhistov *» kries*

mandrit (gréc.) - mních grécko-pravoslávneho kláštora

manicheizmus - (podľa Mániho) kresťanský smer 3. až 9. stor. učiaci o neprestajnom boji dobra a zla

manipul (lat.) - časť liturgického rúcha katolíckeho kňaza

manipulátor (lat.) - kabaretný umelec predvádzajúci rozličné triky vďaka mimoriadnej zručnosti rúk, magik-kartár

manitou (indián.) - zázračná sila, boh severoamerických Indiánov

manna (hebr.) - 1. zázračný pokrm padajúci z neba na púšť, 2.plody daktorých rastlín

manpada (ind.) - predsieň indického chrámu

manteleta (tal.-nem.) - plášť vyšších katolíckych duchovných

-mantia (gréc.) - druhá časť zložených slov s významom veštenia, predpovedanie

mantichora (gréc.) tvor, najčastejšie lev, s ľudskou hlavou na zvieracom tele, zverohlav *» lvarašič*, opak je *inocephalus*

mantika (gréc.) - veštectvo

mantra - duchovná pieseň, modlitba, žalm

manuduktor (lat.) - starší kňaz, ktorý sprevádza novokňaza pri jeho prvej omši

marabut (arab.) - moslimský svätec, prípadne jeho hrob

marán (arab.-špan.) - žid nútený prijať kresťanstvo alebo islam a pritom tajne zachovávajúci židovské zvyky

Marduk - babylonský boh úrody

mariánsky - vzťahujúci sa na Pannu Máriu

maronita - príslušník katolíckej cirkvi sýrskeho rítu

Mars (lat. mužnosť) - rímsky boh vojny, obdoba gréckemu Áresovi

martýr (gréc.) - trpiteľ, mučeník

martýrium (gréc.-lat.) - mučeníctvo, mučenícka smrť, martýrstvo

martyrológium (gréc.lat.) - zoznam kresťanských mučeníkov s ich krátkym životopisom

maskot (franc.) - talizman, predmet šťastia

Maspalla – skýtska bohyňa mesiaca

mater (lat.) - matka, titul predstavenej kláštora

materializmus (lat.) - filozofický smer, podľa ktorého hmotné je prvotné a duchovné (myslenie) druhotné

materializácia ducha - jav, pri ktorom duch berie na seba telesnú podobu

matutinum (lat.) - ranná omša rehoľníkov

mazdaizmus (podľa boha Mazdu) - staroperzská náboženská sústava, ktorá mala spoločného boha Ahura-Mazdu

mazdakizmus (podľa organizátora Mazdaka) - hnutie na konci 5.stor. proti šľachte a duchovenstvu

medicinman (angl.) - u primitívnych národov lekár, čarodejník a mastičkár

meditácia (lat.) - premýšľanie, rozjímania, rozvažovanie, uvažovanie, dumanie, *dubenie, mudrovanie*

meditátor (lat.) - kto medituje, rozjíma, uvažuje

médium (lat.) - 1. prostriedok, 2. v špiritizme osoba sprostredkujúca styk živých so záhrobím

Medúza – 1. jedna z gréckych *Gorgón,* jediná bola smrteľná, zabil ju Perseus. Jej slovanské pomenovanie je *Vyrgoň.*

2. živočíchy - plávajúce príhlivé rôsolovité mechúrniky

Mefisto, Mefistoteles - diabol , pokušiteľ, zvodca z faustových románov

mekteba (arab.) - konfesijná islamská základná škola pre chlapcov pri mešitách, v ktorej sa učia čítať a poznávať korán

Melpomena - grécka múza, ochrankyňa tragédie

menáda (gréc.) - starogrécka divá bujná nymfa, bakchantka

menhir - predhistorická pohrebná pamiatka podoby veľkého balvana *» stéla*

mentálna energia - energia senzibilných ľudí, spôsobujúca psychotronické javy *» psychoenergia* (napr. prenos myšlienok na fotografiu alebo film)

mentión - hypotetická častica vysielaná mozgom (10^{-32} až 10^{-36} kg), pohybujúca sa rýchlosťou svetla a po odraze vracajúca sa do mozgu. Mentióny prenikajú celým vesmírom a sú nositeľmi zápornej energie.

menza (lat.) - 1.obetná oltárna doska, 2. jedáleň

Merkúr (lat. obchod)- starorímsky boh obchodu, posol boží v červenom rúchu, obdobný gréckemu Hermesovi

Mesiáš (hebr.) - v židovskom náboženstve očakávaný vykupiteľ, v kresťanstve spasiteľ Kristus

mesmerizmus (podľa F. Mesmera) - liečba dotykom, telesným magnetizmom

mešita (arab.) - chrámová budova pre spoločné modlitby mohamedánskych veriacich, mohamedánsky chrám

metafyzika (gréc.) - 1.filozofická disciplína skúmajúca prvé príčiny a princípy bytia, osobitná disciplína o nadzmyslových, len rozumom postihnuteľných, veciach presahujúcich ľudskú skúsenosť a zmyslové poznanie (substancia, esencia, boh, duša, nesmrteľnosť, zlo atď.)

2. teória tvrdiaca, že svet je dačo nezmeniteľné, večne raz navždy dané

metamorf, metamorfóza (gréc . premena)- v mytológii(spravidla starogréckej) človek získava novú podstatu premenou na živočícha, rastlinu, kameň, súhvezdie alebo naopak

metapsychika, metapsychológia *» parapsychológia*

metodizmus (gréc.) - učenie cirkvi, ktorá sa presne metodicky pridŕža predpisov anglikánskej cirkvi

metopaskopia (gréc.) - čítanie zdravotného stavu z čiar na čele

metropola (gréc.) - sídelné mesto arcibiskupov

metropolia (gréc.) - katolícke arcibiskupstvo

metropolita (gréc.) - 1. v katolíckej cirkvi arcibiskup, 2. hlava pravoslávnej cirkvi na určitom územnom celku

Midgard - je jeden z deviatich svetov severskej (vikingskej) mytológie. Tento svet sa nachádza uprostred a preto sa mu tiež hovorí „stredozem“. Je obývaný ľuďmi a so svetom bohov je spojený mostom Asov – dúhou.

mikromágia (gréc.) - stolné čarodejnícke triky

Milcham - židovský fénix

mineja (gréc.rus.) - bohoslužobná kniha pravoslávnych a uniatov, obsahujúca obradné spevy na jednotlivé mesiace

Minerva - starorímska bohyňa múdrosti, patrónka vedcov a umelcov, grécka obdoba je Athéna

miništrancie (lat.) - latinské odpovede miništranta kňazovi pri obradoch

miništrant (lat.) - prisluhovač katolíckemu kňazovi pri omši

minorita (lat.) - františkán, člen katolíckej rehole

minotaurus (gréc.) - človek s býčou hlavou, opačne býk s ľudskou hlavou sa nazýva **bukentaurus**

mirakulum (lat.) - 1. stredoveká náboženská hra najmä o zázrakoch svätých, 2. zázračný skutok, jav, zázrak

misál (lat.) - omšová kniha

misie (lat.) - 1. ustanovizeň na šírenie kresťanstva v kolóniách, 2. druh duchovných cvičení u katolíkov

misionár (lat.) - šíriteľ kresťanstva, katolícky kňaz, rehoľník odbavujúci misie

Mohamed - zakladateľ islamu, mohamedánskeho náboženstva

mohamedán - prívrženec islamu

Moiry (Mary) - grécke bohyne osudu, osud,*» sudičky*; tri bohyne osudu: Klothó niť osudu rozpriada, Lachesis niť pradie ďalej, Atropos niť prestrihuje. Po česky sa nazývajú Libuše, Teta(Tetiva), Kazi, po slovensky Štastena, Bieda, Slota., po rusky Sreča, Mokoša, Dolja, po škandinávsky Urd, Verdandi, Skuld

Moloch – (hebr. = kráľ) semitský boh ohňa a vojny, symbol krutosti, vyžadujúcej veľké obete, poločlovek-polobýk

monáda (gréc.) - substancia, duchovná prapodstata podľa idealistu Leibniza

monach (gréc.) - mních v gréckokatolíckej a pravoslávnej cirkvi

monastier (gréc.) - pravoslávny kláštor

monogenéza (gréc.) - teória, že jazyky sveta vznikli z jedného spoločného jazyka

monogenizmus (gréc.) - teória, že celé ľudstvo pochádza z jedného predka

monoteizmus (gréc.) - jednobožstvo, náboženstvo uznávajúce jediného boha

monsignore (tal.) - titul katolíckych cirkevných hodnostárov

monštrancia (lat.) - v rímskokatolíckej cirkvi bohoslužobný predmet znázorňujúci Slnko, ako symbol božieho tela.

montanizmus - učenie starokresťanskej asketickej sekty 2. - 6. stor. založenej Frýg Montanom

Morfeus (gréc. = podoby) - grécky boh sna a spánku (od toho morfium)

mormón (podľa proroka Mormona) - člen americkej náboženskej sekty, ktorá dovoľovala mnohoženstvo

mormónstvo - náboženstvo dovoľujúce mnohoženstvo

Morrigan - írska bohyňa smrti a vojny, zjavuje sa ako vrana na bojisku (*» zvieratá - vrana)*, zjednotenie troch bytostí na bojisku *Badb, Macha a Nemain,* ktoré krúžili nad bitevným poľom

mosaizmus (podľa proroka Mojžiša Mosesa) - židovské náboženstvo a spôsob života

moslim, moslemin (arab.) - mohamedán, vyznávač islamu

mudra (sanskrt.) – 1.symbol, pečať, závora 2. symbolické či rituálne gesto používané v budhizme i hinduisme

mudžáhid (arab.) - posvätný bojovník proroka Mohameda

muezín (arab.) - moslim zvolávajúci z minaretu veriacich na modlitbu

mulla (afgan.) - mohamedánsky kňaz v Afganistane

mullah (arab.) - vykladač islamu, učenec, sudca

mumus (maď.) - *bubo*

muslim (arab.) - moslim

musulman, muzulman (arab.) - moslim

múzy (gréc.) - 1. deväť starogréckych bohýň, ochrankýň umenia a vedy, 2. zdroj inšpirácie umelca (z toho múzické umenia, muzikant) *» umky*

mystagóg (gréc.) - zasväcovateľ do mystérií

mystérium (gréc.)lat.) - 1. antické tajné náboženské úkony, bohoslužba prístupná len zasväteným, 2.náboženská stredoveká hra konajúca sa 1 až 2 krát ročne za opätovné zblíženie s bohom, 3. hlboké tajomstvo

mystifikácia (gréc.lat) - predstieranie dačoho záhadného, tajuplného, rozširovanie správy na oklamanie, založenej na viere

mystik (gréc.) - 1.stúpenec mysticizmu, 2.nábožensky blúznivec